

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

**МАНПУЛЯЦІЇ В НІМЕЦЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА
ЗЕЛЕНСЬКОГО**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4-го курсу

освітньої програми

«Переклад з німецької та англійської мов»,

спеціальність – 035.043 «Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – німецька»

Валерія Ернстівна ЦСЕЛЬСЬКА

Науковий керівник:

доктор філософії, асист. Михайло САЙКО

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри германської філології та перекладу

протокол № 12 від «11» червня 2024 року

завідувач кафедри

к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ

2024

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська робота присвячена особливостям перекладу політичних промов президента України Володимира Зеленського, що є актуальним у контексті глобальної комунікації та міжнародного політичного дискурсу. Щораз більша роль політичного діяча у формуванні міжнародної громадської думки підкреслює необхідність точного й культурно адаптованого перекладу для ефективного міжкультурного спілкування.

Об'єктом дослідження є політичні промови Володимира Зеленського, тоді як предметом дослідження є маніпуляції в німецьких перекладах політичних промов Володимира Зеленського, до яких вдаються перекладачі під час своєї роботи.

Основною метою роботи є вивчення методологічних та практичних аспектів перекладу політичних промов, а також визначення основних маніпуляцій та операцій, які забезпечують точність і цілісність змісту у перекладі, зберігаючи при цьому сенс оригіналу, а часом навіть викривлюючи його.

Завдання дослідження охоплюють:

1. Аналіз мовних та стилістичних особливостей промов Володимира Зеленського.
2. Визначення ключових маніпуляцій, що використовуються у перекладі.
3. Оцінка ефективності цих маніпуляцій у контексті збереження оригінального сенсу та впливу на цільову аудиторію.

Методологічна база дослідження передбачає зіставно-порівняльний аналіз оригінальних політичних промов і їхніх авторизованих перекладів, а також дискурс-аналіз для оцінення лексичних, граматичних, стилістичних та риторичних засобів у промовах Володимира Зеленського. Такий підхід дозволяє глибоко дослідити семантичні та прагматичні аспекти перекладу, сприяючи розумінню політичної комунікації на міжнародному рівні.

Результати показують, що переклад промов Зеленського вимагає складних лінгвістичних маніпуляцій для збереження змісту та адаптації до культурних очікувань аудиторії.

Таким чином, результати роботи мають наукову новизну та практичну цінність, пропонуючи нові підходи до перекладу політичних промов, що можуть бути використані для покращення якості політичного перекладу та ефективної міжкультурної комунікації.

Ключові слова: *політична промова, маніпуляція, трансформація, порівняльний аналіз, лексико-граматичні мовні засоби.*

ABSTRACT

This bachelor's paper is devoted to peculiarities of translating speeches by the President of Ukraine Volodymyr Zelensky, which is relevant in the context of global communication and international political discourse. The increasing role of a politician in shaping international public opinion emphasises the need for accurate and culturally adapted translation for effective intercultural communication.

The object of the study is of Volodymyr Zelensky's political speeches, while the subject of the study is manipulations in German translations of Volodymyr Zelensky's political speeches used by translators in their work.

The main purpose of the study is to analyse the methodological and practical aspects of translating political speeches, as well as to identify the main manipulations and operations that ensure the accuracy and integrity of the content in translation, while preserving the meaning of the original, and sometimes even distorting it.

The objectives of the study include:

1. Analysing the linguistic and stylistic features of Volodymyr Zelensky's speeches.
2. Identification of the key manipulations used in translation.
3. Evaluation of the effectiveness of these manipulations in the context of preserving the original meaning and impact on the target audience.

The methodological framework provides a comparative and contrastive analysis of original political speeches and their authorised translations, as well as discourse analysis to evaluate lexical, grammatical, stylistic and rhetorical means in Volodymyr Zelensky's speeches. This approach allows for an in-depth study of the semantic and pragmatic

aspects of translation, contributing to the understanding of political communication at the international level.

The results show that the translation of Zelenskyy's speeches requires complex linguistic manipulations to preserve the meaning and adapt to the cultural expectations of the audience.

Thus, the results of the study have scientific novelty and practical value, offering new approaches to the translation of political speeches that can be used to improve the quality of political translation and effective intercultural communication.

Keywords: *political speech, manipulation, transformation, comparative analysis, lexical and grammatical language means.*

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МАНІПУЛЯЦІЙ У НІМЕЦЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО	9
1.1. Визначення понять «дискурс» і «політичний дискурс» та його роль суспільстві	9
1.2. Основні стратегії впливу риторики в політичних промовах	13
1.3. Лексико-граматичні маніпуляції у промовах В. О. Зеленського	15
1.4. Складнощі перекладу політичних промов та їхніх маніпуляцій	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВАХ В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО	21
2.1. Використання найчастіших концептів	21
2.1.1. «Земля»	21
2.1.2. «Окупант»	24
2.1.3. «Лідер»	25
2.1.4. «Народ»	27
2.1.5. «Люди»	29
2.2. Пейоративна, експресивна лексика на позначення знецінення ворога ..	31
2.3. Експлікація	37
2.4. Відтворення реалій, імен, топонімів	38
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	45
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВАХ В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО	46
3.1. Застосування розширень та редуцій речень при перекладі	46
3.2. Об'єднання, парцеляція речень	48
3.3. Алюзія	50
3.4. Відтворення займенників під час звернення до різних народів	52
3.5. Заміна словоформ та використання генералізації	54
3.6. Підміна, додавання підмета	56
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	59
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	66
ZUSAMMENFASSUNG.....	67

ВСТУП

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій та глобалізацією комунікаційних процесів, які сприяють швидкому обмінові інформацією між країнами та культурами. В умовах такої глобалізації зростає значення політичного дискурсу, який стає потужним інструментом впливу на громадську думку, формування політичних стратегій та підтримання міжнародних відносин. Політичний дискурс здатен не лише формувати сприйняття політичної ситуації в країні, але й визначати її імідж на міжнародній арені.

Однією з найяскравіших постатей на світовій політичній арені є Президент України Володимир Зеленський. Його політичні виступи мають значний вплив на формування міжнародної громадської думки та підтримання дипломатичних відносин з іншими країнами. Харизматичний та емоційний стиль спілкування Зеленського дозволяє йому успішно впливати на міжнародну аудиторію. Його промови сприяють формуванню позитивного іміджу України як країни, що активно відстоює свої національні інтереси, права і свободи на міжнародному рівні.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю забезпечення точного і адекватного перекладу політичних промов В. О. Зеленського, який не тільки передає зміст, але й зберігає риторичний і емоційний вплив оригіналу.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей перекладу політичних промов В. О. Зеленського німецькою мовою, з акцентом на маніпуляційні аспекти їхнього семантичного і прагматичного наповнення.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- здійснення зіставно-порівняльного аналізу промов Володимира Зеленського та їхніх перекладів німецькою мовою;
- оцінення лексичних, граматичних, стилістичних та риторичних особливостей промов та їхніх перекладів;
- визначення основних викликів і труднощів, з якими стикаються перекладачі під час роботи з політичними текстами.

Об'єкт дослідження – політичні промови Президента України Володимира Зеленського.

Предмет дослідження – маніпуляції в німецьких перекладах політичних промов Володимира Зеленського, до яких вдаються перекладачі під час своєї роботи.

Матеріалами дослідження слугують 33 промови Володимира Зеленського в період з 24 лютого 2022 року по 12 березня 2022 року.

Методи дослідження – зіставно-порівняльний аналіз оригінальних промов і їхніх перекладів німецькою мовою, а також використання елементів дискурс-аналізу для оцінення лексичних, граматичних, стилістичних та риторичних мовних засобів. Використання цих методів дозволяє комплексно оцінити переклади політичних промов Володимира Зеленського, виявити їхні особливості та недоліки, а також зрозуміти вплив лінгвістичних і культурних факторів на ефективність комунікації.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МАНІПУЛЯЦІЙ У НІМЕЦЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО

1.1. Визначення понять «дискурс» і «політичний дискурс» та його роль суспільстві

В аналізі сучасного мовного, соціокультурного, політичного ландшафту одним з центральних термінів виступає «політичний дискурс». Це поняття не тільки відображає спосіб мовної організації та сприйняття інформації, а й є ключовим для розуміння механізмів влади, ідеологічного впливу та конструювання соціальної реальності. Але для початку розглянемо значення поняття «дискурс», яке є доволі розмитим, і як різні науковці трактують його, і які визначення пропонують словники.

Дискурс – це термін, що походить від латинського «discursus», що означає «бігання» або «колообіг», у французьку мову (discours) цей термін перейшов під значеннями «діалог», «міркування», «лекція», «доповідь». Він використовується у філософії та гуманітарних науках для позначення обґрунтованої усної або письмової дискусії на будь-яку тему, в якій обговорюються не лише суть теми, але й самі методи аргументації. Дискурс також може мати будь-яку форму мовлення, розмови чи дискусії, особливості яких характеризують мовця. Зазвичай термін використовується на позначенні самого характеру промови, дискусії [6].

Дискурс – це багатогранне явище, що містить складний процес вербальної комунікації, який відбувається в реальних життєвих контекстах. Системні мовні атрибути, спонтанність і повнота висловлювання, тематична зв'язність і зрозумілість стають ключовими елементами дискурсу. Водночас, необхідно враховувати безліч контекстуальних змінних, що формують людську взаємодію, починаючи від соціальної приналежності учасників і закінчуючи конкретною ситуативною динамікою, що обрамляє їхні комунікативні зіткнення.

Понад то, дискурс охоплює та віддзеркалює лабіринтову взаємодію обставин, що сприяють його виникненню та інтерпретації. Вони охоплюють цілу низку чинників:

1. Комунікативний намір ініціатора;

2. Динамічна взаємодія між адресатом та адресатами;
3. Спектр контекстуальних детермінант, що охоплює від важливих до повсякденних аспектів;
4. Панівний ідеологічний тон і стилістичний етос епохи у поєднанні з конкретним соціокультурним середовищем і цільовою аудиторією;
5. Жанрова специфіка та стилістичні тонкощі, якими просякнутий дискурс, тісно переплітаючись із комунікативним середовищем;
6. Інтертекстуальні резонанси, що впливають з попереднього досвіду, на якому ґрунтується комунікативне зусилля.

Крім того, типології дискурсу виникають із складної взаємодії цих багатогранних чинників і обставин, а також їхньої взаємодії з мовними модальностями, що використовуються в комунікації [36, с. 192].

Німецький вчений М. Нонгоф окреслює термін «дискурс» як складну тканину людської взаємодії, в якій індивіди беруть участь у діалозі та обміні думками задля досягнення спільного розуміння, що передбачає об'єднання розрізнених елементів та ідей для створення нових значень [38, с. 19, 23].

Нідерландський вчений Т. ван Дейк, який є одним з основоположників теорій мовленнєвих актів, розглядає терміни «дискурс» та «політичний дискурс» в широкому контексті. Згідно з його трактуванням, «дискурс» виходить за межі усної чи письмової мови, охоплюючи будь-яку форму мовного вираження, що проявляється в текстовому чи розмовному середовищі. Він охоплює не лише лексичні та синтаксичні елементи, але й візуальні компоненти, такі як макет, типографіка та зображення в письмових текстах, а також невербальні сигнали, включаючи жести та міміку в усному спілкуванні. Навіть більше, дискурс поширюється на гібридні мультимедійні платформи, включаючи кіно, телебачення, мобільні комунікаційні пристрої та інтернет, де поєднання слухових і візуальних стимулів передають значення [33, с. 3].

Сучасний німецький філософ, засновник етики дискурсу Юрген Габермас зазначає, що концептуально, дискурс слугує каналом, що поєднує фундаментальні положення теорії комунікації з політичними наслідками, притаманними

деліберативним процесам. У межах теоретичної концепції Ю. Габермаса дискурс постає як механізм, спрямований на встановлення обґрунтованості лінгвістичних тверджень. Дискурс, що функціонує як форма мети комунікації, рефлексивно взаємодіє з іншими комунікативними актами. Він завжди передує конкретним мовним висловлюванням, критика яких слугує його вихідною точкою.

Однак суть дискурсу виходить за рамки простого відстоювання власного погляду, а передбачає критичне осмислення легітимності протилежних поглядів. Це вимагає прийняття скептичної позиції. Зрештою, мета дискурсу полягає в тому, щоб забезпечити тривалу дійсність обґрунтованих тверджень [31, с. 52].

З вищенаведених тверджень можна зробити висновок, що розуміння дискурсу передбачає розуміння складного зв'язку між використанням мови та її контекстуальним оточенням. Це широке поняття охоплює не лише словесний обмін, але і включає в себе також візуальні, невербальні та інші семіотичні знаки. Дискурс відображає соціальні практики, уявлення та цінності, і відіграє важливу роль у формуванні суспільної свідомості та конструкції соціальних ідентичностей.

Отже, розібравши термін «дискурс» та його особливості, повернемося до визначення політичного дискурсу і яку роль він відіграє в житті кожної людини.

Політичний дискурс – це специфічний тип мовленнєвої практики, який зосереджується на політичних темах та є ключовим аспектом аналізу сучасного політичного середовища. Це поняття пов'язане з усіма видами вербальних і письмових виражень, що стосуються політики, включаючи промови, заяви, документи, інтерв'ю, політичні програми, соціальні медіа публікації тощо. Політичний дискурс визначається не лише самими текстами, але й контекстом, у якому вони використовуються, і способом їх інтерпретації та реакції громадськості.

Т. ван Дейк зазначає, що насамперед політичний дискурс визначається його учасниками або авторами, тобто політиками. Дійсно, переважна більшість досліджень політичного дискурсу стосується текстів і розмов професійних політиків або політичних інститутів, таких як президенти, прем'єр-міністри та інші члени уряду, парламенту або політичних партій, як на місцевому, так і на національному та міжнародному рівнях.

Однак, хоча політики відіграють ключову роль як учасники та автори політичного дискурсу та інших видів політичної діяльності в межах політології та аналізу політичного дискурсу, вони не є єдиними учасниками на політичній арені. З інтерактивного погляду дискурс-аналізу стає необхідним охопити різних реципієнтів, залучених до політичної комунікації, включаючи громадськість, громадян, маси та інші соціальні групи або демографічні групи. Розміщення політики та її дискурсів у публічній сфері призводить до появи безлічі додаткових учасників політичної комунікації [41, с. 12–13].

Отже, зважаючи на наведені раніше висловлення можна сказати, що роль політичного дискурсу в житті кожної людини надзвичайно велика. Він є важливим інструментом формування суспільної свідомості та громадянської позиції, оскільки відображає ключові політичні питання та ідеології. Політичний дискурс визначає наше сприйняття подій у політичному житті, впливає на наші погляди та уподобання, сприяє формуванню наших політичних переконань та цінностей.

Понад то, політичний дискурс відіграє важливу роль у формуванні громадської думки та мобілізації громадськості. Він стимулює обговорення політичних питань, підтримку або протистояння певним політичним ідеям та діям, сприяє активному участю громадян у політичному процесі.

Більше того, політичний дискурс має великий вплив на прийняття політичних рішень та формування державної політики. Він визначає тон і напрямок дискусій, визначає стратегії маніпуляції громадською думкою, а також впливає на способи пропаганди та інформаційного впливу.

Також український вчений Г. Почепцов зазначає, що політичний дискурс можна розглядати як у вузькому, так і широкому розумінні. Часом так позначають лише публічні виступи політиків. Ширше розуміння поняття політичного дискурсу охоплює всі мовні висловлювання, у яких йдеться про політику, він має низку особливостей, які пов'язані власне з особливостями політичної діяльності та політики в цілому [20, с. 219].

Отже, беручи до уваги тлумачення політичного дискурсу різними вченими Г. Почепцовим, Т. ван Дейком, можна висловитися наступним чином: Політичний

дискурс охоплює всі мовленнєві акти, а також правові рамки, традиції та колективний досвід, які формуються та артикулюються у вербальних висловлюваннях. Ці висловлювання охоплюють предмет, зміст і цільову аудиторію у сфері політики.

1.2. Основні стратегії впливу риторики в політичних промовах

Як уже було зазначено у попередньому пункті, основною роль у політичному дискурсі відіграють виступи президентів (політиків), промови лідерів, дебати, інтерв'ю тощо. Наразі ми розглянемо лише одну частину цього об'ємного дискурсу – політичну промову, а також її функції і вплив.

Політична промова є ключовим інструментом для політичних діячів у вираженні своїх поглядів, пропаганди своїх ідей та впливу на громадську думку.

Л. Мацько зазначає, що політична промова – це *«заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ із позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін»* [17, с. 4].

Також важливо підкреслити, для того щоб політична промова була ефективною, вона має бути детально спланована та оброблена. Перш за все, потрібно зрозуміти, хто буде слухати промову, щоб визначити найбільш близькі теми та аргументи для аудиторії. Повідомлення промови має бути чітким, конкретним і лаконічним, а основні ідеї мають бути закріплені вагомими аргументами. Використання риторичних прийомів, таких як метафори, емоційні-експресивні звернення, епітетів, алюзій можуть зробити промову більш переконливою. Чітка структура промови, з вступом, основною частиною з аргументами та висновком, допомагає аудиторії легше сприймати повідомлення та зберігати увагу [7, с. 47]. Стиль виступу, манера мовлення, голос та міміка також впливають на сприйняття промови, тому важливо, щоб політик виражався впевнено та авторитетно. Нарешті, взаємодія з аудиторією через запитання, відповіді або ефективне використання пауз та акцентів також може підвищити ефективність політичної промови. До цього всього не менш важливою є риторика – мистецтво

переконливого мовлення. Також ключовим елементом політичних промов є контекст, у якому вони виголошуються. Понад то, промови президента можуть мати велике значення для визначення політичної стратегії країни або для її реакції на важливі події у внутрішній чи зовнішній політиці [30].

Наприклад, промови Президента України В. О. Зеленського написані за чіткою структурою та проголошені за вищезазначеними критеріями. На початку промови він завжди активно взаємодіє з аудиторією – звертається до своїх слухачів (народу України, військових, політичних діячів та громадян інших країн тощо) й акцентує увагу на подіях, що відбуваються прямо зараз. Наприклад: *«П'ята доба повномасштабної війни Росії проти народу України. Стоймо міцно. Ми пережили за цей час стільки, скільки іншим народам може не випасти й за десятки років»* [44]. В основній частині президент звітує про ситуацію на фронті, які успіхи на дипломатичному фронті та мотивує українців діяти разом та допомагати одне одному: *«Окрім оборони, думаємо і про тил. Забезпечуємо людей. Ми утворили цілодобовий координаційний штаб, який збирає всі запити від обласних адміністрацій щодо нестачі найнеобхіднішого»* [44]. Також, у деяких промовах Президент України звертається й до громадян Росії, закликаючи їх до виконання рішучих дій щодо їхньої влади та робити все можливе аби зупинити війну: *«Граждане России! Для вас это борьба не только за мир в Украине! Это борьба и за вашу страну. За то лучшее, что в ней было. За свободу, которую вы видели. За достаток, который вы чувствовали»* [44]. І в заключній частині В. О. Зеленський дякує захисникам і захисницям, підбадьорює українців і завершує кожну промову гаслом *«Слава Україні!»*.

Виходячи з усього вище вказаного, задля того щоб політична промова мала успіх та мала колосальний вплив на свідомість слухачів, промовець (у нашому випадку президент) має гарно володіти ораторським мистецтвом – риторикою. Зважаючи на минуле В. О. Зеленського, можна з упевненістю сказати, що більшу частину успіху / переконливості промов йому приносить його здатність говорити з потрібною інтонацією, правильно розставляти акценти та вміння правильно робити паузи, звертаючи увагу слухачів на суть промови. Але це тільки одна частина вдалої

промови, інша – полягає у правильному підборі потрібних лексико-стилістичних засобів (епітети, метафори, експресивна лексика, алюзії тощо) задля вдалого маніпулювання аудиторією.

1.3. Лексико-граматичні маніпуляції у промовах В. О. Зеленського

Як було зазначено в попередньому пункті, окрім володіння ораторським мистецтвом, кожна офіційна особа за допомогою мовних прийомів здійснює значний вплив на управління поведінкою суспільства, формуванням у ньому певних настроїв, спонукання до вирішення нагальних соціальних проблем за допомогою тиску на емоційний і підсвідомий аспекти сприйняття [19, с. 119].

Вивчаючи промови В. О. Зеленського можна зауважити, як він чітко, послідовно та логічно доносить свою основну думку, підкреслюючи її яскравими аргументами та доречними прикладами [32, с. 87]. Як було вказано раніше, для того щоб утримувати увагу своїх слухачів, Президент України вдається до багатьох лексично-стилістичних засобів. Серед яких: алюзії, концепти, дуже часте вживання експресивної лексики, використовує також і пейоративну лексику, а також використовує багато онімів. В. О. Зеленський використовує саме ці мовні засоби, бо кожен із них має своє специфічне значення та вплив.

Почнемо з найбільш уживаного – експресивної лексики. Окрім того, що з її допомогою Зеленський підсилює емоційний вплив своїх повідомлень, він одночасно висловлює свої емоції, що змушує слухачів вірити та співчувати йому. Президент України також не цурається використовувати пейоративи у своїх промовах. Завдяки ним, він доволі різко критикує ворогів та їхні дії.

Голова держави активно використовує алюзії, які пов'язані з подіями Другої світової війни. Завдяки цьому прийому, він порівнює злочини російських військових з тими, що коїли німці 75 років тому. Наступним не менш вживаним засобом є концепт. Використання ключових концептів допомагає йому об'єднувати людей навколо спільних цінностей та ідеалів, а також дозволяють В. О. Зеленському донести моральні та етичні аспекти своїх намірів. І на останок, у своїх промовах Президент України використовує різноманітні оніми (слова або словосполучення,

які позначають індивідуальні об'єкти [3]). Їхнє використання можна пояснити тим, що власні імена та назви можуть викликати сильні емоції у слухачів, особливо якщо вони стосуються знайомих місць або людей, і тим самим, створюють сильніші асоціативні зв'язки. Це допомагає не тільки конкретизувати промову, але й посилити її емоційний вплив. В. О. Зеленський використовує оніми, щоб наголосити на важливості певних подій або людей, звернути увагу на конкретні географічні місця, що дозволяє слухачам більш глибоко зануритися в контекст і відчувати особистий зв'язок з тим, про що він говорить.

Отже, ці мовні засоби є потужними інструментами в арсеналі Володимира Зеленського, що дозволяють йому ефективно комунікувати зі своєю аудиторією, досягати поставлених цілей і підтримувати високий рівень залученості та емоційного зв'язку зі слухачами.

1.4. Складнощі перекладу політичних промов та їхніх маніпуляцій

Як відомо, переклад – це процес переписування оригінального тексту. Незалежно від намірів перекладача, кожен акт перекладу за своєю суттю втілює певну ідеологічну перспективу та поетичну чуттєвість, таким чином формуючи літературу відповідно до суспільних норм та очікувань. Як стверджує відомий бельгійський перекладознавець і творець теорії переписування А. Лефевр: *«Переклад – це, звичайно, переписування оригінального тексту. Усі переписування, незалежно від їхніх намірів, відображають певну ідеологію та поетику, а отже, маніпулюють літературою, щоб вона функціонувала в певному суспільстві в певний спосіб. Переписування – це маніпуляція, що здійснюється на службі у влади, і в своєму позитивному аспекті може допомогти в еволюції літератури та суспільства. Переписування може запроваджувати нові концепції, нові жанри, нові прийоми, а історія перекладу – це також історія літературних інновацій та формуючого впливу однієї культури на іншу. Але переписування може також придушувати інновації, спотворювати і стримувати, і в епоху постійно зростаючих маніпуляцій усіх видів вивчення процесів маніпулювання літературою*

на прикладі перекладу може допомогти нам краще усвідомити світ, у якому ми живемо» [переклад наш – В. Ц.] [37, VII].

Також А. Лефевр виділяє кілька ключових чинників, які впливають на процес перекладу. Ці чинники охоплюють різні аспекти соціального, культурного та ідеологічного контексту, в якому здійснюється перекладацька діяльність. Розглянемо кожен з них детальніше:

1. Патронаж (або опікування) стосується до владних структур, які здійснюють ідеологічний вплив та контроль над літературними процесами. Це можуть бути зовнішні джерела влади, такі як особи, релігійні, політичні, соціальні групи та інституції, а також партії. Ці патрони підтримують певні літературні твори та переклади, визначаючи їхню відповідність ідеологічним і соціальним нормам [37, с. 13].

2. Ідеологія – це система думок і поглядів, що вважаються прийнятними в певному суспільстві у певний час. Вона впливає на вибір творів для перекладу, на способи їхнього трактування та інтерпретації. Перекладачі часто змушені враховувати домінуючу ідеологію, щоб їхня робота була прийнятною для замовників та аудиторії. [37, с. 59 – 72].

3. Поетика включає концепцію літератури, інвентар літературних прийомів, жанрів, символів. Вона визначає, які стилістичні та жанрові характеристики повинні зберігатися або адаптуватися в процесі перекладу. Поетичні норми впливають на вибір мовних засобів та структур, що використовуються у перекладеному тексті [37, с. 26 – 27].

4. Універсум дискурсу включає традиції, поняття, знання, предмети і звички певного часу і культурного простору. Це контекстуальні елементи, які перекладач повинен враховувати, щоб забезпечити відповідність перекладу культурним та історичним реаліям оригінального твору [37, с. 87].

5. Експерти – це перекладачі, літературознавці, видавці, критики, які здійснюють контроль у літературних системах. Вони відіграють важливу роль у визначенні якості та прийнятності перекладу, здійснюючи свого роду фільтрацію та регулювання літературних процесів [37, 111, 125, 145].

Як було зазначено у попередніх пунктах, політична промова – це жанр, де вимоги щодо перекладу надзвичайно високі. Ці промови ретельно готуються, щоб переконати, надихнути та мобілізувати аудиторію. Вони багаті на риторику, експресивну мову та символічні посилення, які відображають політичну ідеологію та цілі оратора. Наприклад, використання риторичних прийомів, таких як метафори, алюзії та експресивна лексика, є фундаментальним аспектом політичної ораторської майстерності [10]. Ці прийоми слугують для посилення переконливості та запам'ятовування промови. А втім вони часто становлять значні труднощі під час перекладі. Наприклад, метафора, яка є ефективною в одній мові, може бути неефективною або навіть незрозумілою в іншій. Завдання перекладача полягає в тому, щоб знайти або вигадати аналогічні риторичні засоби, які досягають порівнянного ефекту в мові перекладу, тим самим зберігаючи риторичну силу промови. Тому переклад політичних промов вимагає глибокого розуміння як вихідної, так і цільової культур, а також політичних рамок, у які вони вписані.

Переклад політичного тексту – складний і відповідальний процес. Політичні тексти містять набагато більше прихованої інформації, ніж здається на перший погляд. Щоб уникнути серйозних помилок, перекладач повинен не тільки володіти політичною термінологією та її мовним вираженням, але й знати культурні та історичні особливості країни, про яку йде мова, а також поточну ситуацію та позиції політичних лідерів і партій. У своїй роботі перекладач повинен визначити основні елементи політичного тексту і намагатися донести їх до цільової аудиторії якомога точніше і зрозуміліше [8, с. 144].

Т. Доній пояснює в чому саме полягає складність перекладу текстів політичного характеру: *«В текстах політичного напрямку дуже часто згадуються історичні події, відомі особистості, реалії різних сфер життя, звучить лексика, яка має значущі національні чи культурні маркери. Це явище прецедентності складає ще одну велику проблему для перекладача і змушує шукати шляхи адекватної передачі інформації. Лексичні одиниці політичного тексту можуть мати більшу семантичну цінність, і основна їхня функція полягає не в тому, щоб описувати щось, а в тому, щоби встановлювати взаємозв'язок»* [8, с. 144].

До складнощів також часто належать тропи та різні художні засоби, які не завжди мають адекватний переклад, і на цих проблемах уже фокусується стилістика. І тому перекладачі часто вдаються до стилістичних трансформацій, щоб зберегти зміст і форму тексту в цілому. До таких трансформацій належать: конкретизація та узагальнення значень, смисловий розвиток, антонімічний переклад додавання або опущення слів. Усі трансформації не існують окремо одна від одної, а навпаки поєднуються [1, с. 143].

Отже, переклад лексико-стилістичних одиниць політичних промов є складним і багатогранним завданням, що вимагає високого рівня професіоналізму та глибокого знання мови і специфіки політичного дискурсу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі ми дослідили багатогранну природу дискурсу та його підвиди – політичного дискурсу, розглянули їхні визначення, стратегії та проблеми перекладу. Політичний дискурс, який уособлює взаємодію мови, влади та ідеології, має вирішальне значення для формуванні та поширення політичних ідеологій та легітимації влади. Розуміння усіх нюансів допомагає нам зрозуміти, як конструюються та підтримуються політичні наративи.

Далі ми розглянули що таке риторика, мистецтво переконання, і наскільки важливу роль вона відіграє у політичних промовах. Ключові риторичні стратегії, такі як емоційно-забарвлена лексика, риторичні запитання, повторення, алюзії та епітети, залучають аудиторію та підсилюють повідомлення оратора. В. О. Зеленський вправно використовує ці прийоми для створення промов, що вражають та запам'ятовуються, пропонуючи уявлення про ефективну політичну комунікацію.

Ми з'ясували, що промови Зеленського багаті на лексичні та граматичні маніпуляції, що посилюють їхню переконливість. Серед них – експресивна та пейоративна лексика, алюзії, оніми, концепти. Такі прийоми дозволяють йому лаконічно передавати складні ідеї, підкреслювати ключові моменти та викликати сильні емоційні реакції, що підкреслює важливість мовної точності в політичному ораторському мистецтві.

І насамкінець ми розглянули складнощі перекладу політичних промов. Переклад, пов'язаний з надскладними викликами, зокрема зі збереженням емоційного та риторичного впливу оригіналу. Перекладачі повинні орієнтуватися в культурних особливостях, стилістичних нюансах і лексичних тонкощах, щоб виконати точний і водночас ефективний переклад. Оскільки завдання перекладача полягає не лише в тому, щоб точно передати зміст, але й зберегти переконливість промови мовою перекладу.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВАХ В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО

2.1. Використання найчастіших концептів

Як було вказано у попередньому розділі, для того щоб політична промова мала значний вплив на аудиторію, політики (або ж спічрайтери / укладачі текстів промов) вдаються до використання «потрібної» лексики у своїх промовах і Президент В. О. Зеленський не є винятком. У його промовах можна чітко прослідкувати як часто він використовує одні й ті ж самі слова на кшталт «земля», «окупанти», «лідери», «люди», «народ». Усі ці слова слугують основними концептами у промовах Президента України.

Спочатку розглянемо що таке «концепт» і яке визначення йому дає А. Гаврилук: *«концепт – це одиниця мислення або пам'яті, яка має відносно впорядковану внутрішню структуру, представляє собою результат пізнавальної діяльності особистості та суспільства та несе комплексну, енциклопедичну інформацію про відображений предмет або явище, про інтерпретацію даної інформації громадською свідомістю та про ставлення громадської свідомості до даного явища чи предмету»* [4, с. 19].

Також не можна не погодитися з тлумаченням О. Пригодій, що *«у лінгвокультурологічному плані концепт відображує особливості певної нації, з її культурою, історією, досвідом, ментальністю та цінностями. Для перекладача концепт є провідником у зовсім інший світ, де головним завданням є втілення задуму, атмосфери та чіткої картини художнього твору автора»* [24, с. 84].

Отже, переклад концептів потребує від перекладача не лише знання мови, але й глибокого розуміння культурного контексту, в якому існує оригінальний текст. Концепти містять у собі важливі культурні маркери, які можуть бути зрозумілі лише в рамках конкретного культурного середовища.

2.1.1. «Земля»

А тепер розглянемо концепти, які найчастіше вживав В.О. Зеленський у своїх промовах. Першим найбільш уживаним концептом є «земля».

В українській мові слово «земля» має декілька значень, ось декілька прикладів з тлумачного словника української мови: «Земля – третя по порядку від Сонця велика планета, яка обертається навколо своєї осі і навколо Сонця», «Верхній шар земної кори», «Грунт, який обробляється і використовується для вирощування рослин», «Країна, край, держава» [28].

У нашому випадку, це слово використовується паном президентом у різних значеннях, залежно від контексту. Це може бути територія, країна, батьківщина, ґрунт або навіть світ загалом. Уживаючи цей концепт, Президент акцентує увагу на національній ідентичності, патріотизмі та єдності народу. Коли він говорить про «землю», він звертається до почуття належності і спільної відповідальності, закликає до захисту національних інтересів і підкреслює важливість незалежності та суверенітету держави. Це значення має велике значення в політичному дискурсі, адже воно допомагає створювати відчуття згуртованості та спільної мети серед громадян.

Розглянувши німецькі переклади промов, було констатовано, що цей концепт відтворюється по-різному, а не тільки завдяки прямому перекладу «Erde», що вже є своєрідною маніпуляцією. Наприклад: «Land» [34], «Erde» [34] («Welt» [34]), «Staatsgebiet» [34], «Heimatland» [34], «Boden» [34]. Детальніше розглянемо у наступних прикладах:

*«Ми перебуваємо на своїй землі» [44]. – Wir sind auf unserem **Land**» [45], «Ми на своїй землі, за нами – правда [44]. – Wir befinden uns in unserem **Land**, die Wahrheit ist auf unserer Seite» [45], «Ми звільнимо нашу землю [44]. – Wir werden unser **Land** befreien» [45].*

Слово «Land», яке, до речі, використовується при перекладі найчастіше, охоплює широкий спектр значень, від географічного опису до політичного контексту, що робить його надзвичайно універсальним. Його використання дозволяє передати ідеї, пов'язані з територією, господарством, політикою і населенням, що є важливими в багатьох текстах, особливо в політичних і економічних дискурсах. І в цьому випадку концепт використовується здебільшого, коли під концептом «земля» мається на увазі країна, як суверенна держава.

«Хотіли стерти з лиця **землі**» [44] – *Sie wollten uns vom Angesicht der **Erde** tilgen* [45], «Життя на **земле** без радіоактивного зараження [44].– *Dass Ihr auf der **Erde** leben wollt, ohne radioaktive Verseuchung*» [45], «І сьогодні ніхто на **Землі** не зможе сказати, що ця репліка – пафос [44]. – *Und heute wird niemand auf der **Erde** sagen können, dass diese Zeilen bloßes Pathos sind*» [45], «Немає такого куточка на **землі**, де б не знали, з яким героїзмом український народ захищає нашу прекрасну **землю** [44]. – *Es gibt keinen Ort auf der **Welt**, an dem man nicht weiß, mit welchem Heldenmut das ukrainische Volk unser schönes **Land** verteidigt*» [45].

Наступне слово «Erde» має значення як в природничому, так і в емоційному контекстах. У цьому випадку концепт «земля» використовується на позначенні місця з емоційним зв'язком, а також може використовуватися й у прямому значенні як «грунт», «поверхня Землі», власне «планета Земля» або «цілий світ», який у цей раз переклали за допомогою синоніма «Welt».

«Країну, **землю**, майбутнє дітей [44]. – *Das Land, das **Staatsgebiet**, die Zukunft unserer Kinder*» [45].

Німецьке слово «Staatsgebiet» – галузеве поняття й використовується в юридичному, політичному та адміністративному контекстах. Його використання у перекладі допомагає чітко передати поняття державного суверенітету.

«Тому що ми – у себе вдома. Ми на **своїй землі** [44].– *Denn das ist unsere Heimat. Wir sind in unserem **Heimatland***» [45].

Лексема «Heimatland» акцентує увагу на емоційному й культурному зв'язку людини з її країною походження. Це поняття розглядається в контексті патріотизму.

«Ми пережили у своїй історії й на своїй **рідній землі** дві світові війни, три голодомори, Голокост, Бабин Яр, Великий терор, вибух у Чорнобилі, окупацію Криму та війну на сході нашої держави [44]. – *Wir haben in unserer Geschichte und auf unserem **Boden** zwei Weltkriege, drei Holodomore, den Holocaust, Babyn Yar, den Großen Terror, die Explosion von Tschernobyl, die Besetzung der Krim und den Krieg im Osten überlebt*» [45], «І саме на нашій **землі** вирішується, чи стане хтось інший у Європі жертвою такої ж агресії [44]. – *Auf unserem **Boden** entscheidet sich, ob noch andere in Europa der gleichen Aggression zum Opfer fallen werden*» [45].

Слово «Boden» часто використовується для позначення фізичної основи або поверхні, на якій щось розташоване або поля / майданчика на якому щось відбувається. І в перекладі використання слова «Boden» дозволяє чітко передати метафоричне поняття цього «майданчика».

Отже можемо правно констатувати, що концепт «земля», який активно використовує президент В. О. Зеленський у своїх промовах, має широкий спектр значень українською мовою. А використання різних німецьких перекладів дозволяє чітко передати всі аспекти цього поняття з різних сторін, зберігаючи при цьому багатогранність і глибину його значень у політичному і культурному контекстах.

2.1.2. «Окупант»

Наступним концептом, який В. О. Зеленський постійно використовує у своїх промовах, є «окупант».

Згідно до тлумачного словника української мови слово «окупант» означає наступне: *«той, хто бере (брав) участь в окупації; загарбник»* [28].

У німецькому перекладі ми бачимо наступне відтворення цього концепту такими словами як: «Invasor» [34], «Angreifer» [34], «Eindringling» [34], «Besatzer» [34].

«Тому окупантам доводиться придумувати все більш абсурдні звинувачення, щоб говорити хоча б щось [44]. – Deshalb müssen sich die Invasoren immer absurdere Anschuldigungen einfallen lassen, um wenigstens etwas vorbringen zu können» [45].

Президент України, коли починає розповідати про російських військових та їхні дії щодо України та її мешканців, майже постійно використовує слово «Invasor». І використання в перекладі саме цього слова вдало підкреслює ідею вторгнення та насильницького захоплення, що добре передає оригінальний зміст і негативне ставлення до загарбницьких дій.

«Окупанти б'ють по житлових кварталах, зокрема з реактивної артилерії, намагаються зруйнувати енергетичні об'єкти [44]. – Die Angreifer beschießen Wohnviertel, auch mit Raketenartillerie, und versuchen, unsere Stromversorgung zu zerstören» [45].

У перекладах промов В. О. Зеленського також використовується слово «Angreifer», яке часто використовується для підкреслення агресії та ворожих дій як і попереднє слово «Invasor», й українською мовою воно перекладається як «нападник». Воно має більш загальне значення без конкретного акценту на окупацію території.

*«У кожному нашому місті **окупанти** отримують жорстку відсіч [44]. – In jeder unserer Städte werden die **Eindringlinge** heftig zurückgeschlagen» [45].*

«Eindringling» (загарбник) означає нелегальне проникнення військ на чужу територію, наголошуючи на факті вторгнення.

*«Обов'язково дайте знати **окупантам**, що перебувати в Херсоні вони можуть лише тимчасово [44]. – Lasst die **Besatzer** wissen, dass sie nur vorübergehend in Cherson sein können» [45].*

Слово «Besatzer», згідно зі словником Duden, прямо передає значення окупаційного стану та військового контролю, підкреслюючи присутність окупаційних сил.

Спираючись на визначення цих слів у словнику Duden, можна зауважити, що запропоновані переклади концепту «окупант» є синонімами, а, отже, у перекладі їх було використано, щоб уникнути тавтології, передати всі значення й відтінки концепту та зберегти оригінальний сенс висловлювань.

2.1.3. «Лідер»

Наступним не менш важливим концептом є «лідер». В. О. Зеленський, як уже зазначалося, використовує це слово, коли описує які успіхи він має на дипломатичному фронті.

Концепт «лідер» має кілька нюансів залежно від контексту, в якому він використовується. Він може означати керівника, очільника політичної партії або іншої певної суспільно-політичної організації, вождя [28] і має позитивне забарвлення, підкреслюючи авторитет і вплив особи.

У своїх промовах президент називає «лідером» здебільшого голову держави або ж очільників організацій.

У німецьких перекладах цей концепт відображено наступними словами (словосполученнями): «führende Politiker (Politiker) [34]», «Staats- und Regierungschef (Regierungschef) [34]», «Führer» [34], «führende Vertreter [34]», «Anführer» [34], «Staatsführer» [34].

*«I я не почув сьогодні реакції від жодного лідера світу [44]. – Und ich habe bis heute keine Reaktion von einem der **führenden Politiker** der Welt gehört» [45].*

*«Для нас дуже важлива конкретика у відносинах з лідерами світу, з лідерами Європи. – Für uns sind Besonderheiten in den Beziehungen zu den **führenden Politikern** der Welt, zu den europäischen Politikern, sehr wichtig» [45].*

«Politiker (führende Politiker)» акцентує на політичних діячах, що обіймають значущі посади і мають вплив у світі, а також це слово (словосполучка) підкреслює високий статус і впливовість політиків на світовій арені. Тому перекладач використовує саме цей варіант перекладу, коли в оригіналі концепт «лідер» іде у поєднанні зі словом «світ» / «світовий».

*«Цими днями лідери Євросоюзу збираються, щоб обговорити війну Росії проти України [44]. – In diesen Tagen werden die **Staats- und Regierungschefs** der EU zusammenkommen, um über den Krieg Russlands gegen die Ukraine zu beraten» [45].*

*«Щодня і щочночі я розмовляю з лідерами багатьох держав, з лідерами бізнес-спільноти [44]. – Jeden Tag und jede Nacht spreche ich mit den **Staats- und Regierungschefs** vieler Länder, mit den **führenden Vertretern** der Wirtschaft» [45].*

*«Ми точно знаємо, хто і яку позицію з лідерів займає [44]. – Wir kennen die Position eines jeden **Regierungschefs** genau» [45].*

«Staats- und Regierungschef» у цьому контексті використовується для позначення глави держави та глави уряду. Він є найбільш нейтральним та офіційним варіантом перекладу, і його використовують, коли важливо підкреслити формальні повноваження лідера, з якими проводяться переговори. У наступному реченні також використовується переклад «Regierungschef» для опису політичних лідерів, які очолюють уряд країни (прем'єр-міністр).

*«Серед лідерів держав є ті, хто нас підтримує [44]. – Unter den **Staatsführern** gibt es solche, die uns unterstützen» [45].*

У цьому контексті використання слова «Staatsführern» є доречним, оскільки йдеться про офіційних лідерів держав, які мають повноваження і відповідальність за ухвалення рішень на державному рівні.

«Ми маємо разом повернути деяким лідерам Заходу сміливість [44]. – Gemeinsam müssen wir einigen westlichen Führern den Mut zurückgeben» [45].

У своїй промові В. О. Зеленський висміює лідерів Заходу через їхню нерішучість, проте конкретно не називає яких саме країн. Щоб натякнути про кого саме каже Президент України, перекладач вирішив вжити слово «Führer», яке може бути сприйняте як політично некоректне через історичні причини, особливо в контексті Заходу.

«I це – історична місія, історична місія Польщі, історична місія України – бути лідерами, які разом витягнуть Європу із цієї прірви. Врятують від цієї загрози. Зупинять перетворення Європи на жертву [44]. – Und das ist die historische Mission, die historische Mission Polens, die historische Mission der Ukraine, Anführer zu sein, die gemeinsam Europa aus diesem Abgrund ziehen, es vor dieser Bedrohung retten, die Verwandlung Europas in ein Opfer stoppen» [45].

Слово «Anführer» використовується німецьким перекладачем для позначення лідера групи або руху. У зверненні, воно вказує на лідерів (Україну та Польщу), які беруть на себе ініціативу і ведуть за собою інших у складних обставинах.

Отже, вибір перекладачем певних слів для відтворення концепту «лідер» може змінювати сприйняття, роблячи акцент на формальних повноваженнях або індивідуальній впливовості тих чи інших політиків.

2.1.4. «Народ»

Концепт «народ» є одним із центральних у риторичі Зеленського, часто використовується для об'єднання аудиторії, підкреслення національної ідентичності та встановлення емоційного зв'язку між промовцем і слухачами. Проте, у перекладі використовуються різні слова на відтворення цього концепту, які не завжди відображають об'єднання людей в одну спільну групу.

*«І нашого **народу**, від вашої мудрості і від великої підтримки всіх друзів нашої країни [44]. – Und von unserem **Volk**, von Eurer Weisheit und der großen Unterstützung aller Freunde unseres Landes» [45].*

*«**Народ** піднявся на захист своєї держави, і вони відкрили справжнє обличчя [44]. – Das **Volk** hat sich erhoben, um seinen Staat zu verteidigen, und sie haben ihr wahres Gesicht gezeigt» [45].*

В оригінальному зверненні слово «народ» використовується в сенсі всієї нації, включаючи всіх громадян України, які разом підтримують одне одного та готові захищати свою країну. У німецькому перекладі еквівалент «Volk» передає відчуття національної єдності та спільності, що повністю відповідає значенню слова «народ» в українському тексті.

*«Хочу подякувати доброму, прекрасному грузинському **народові**, який вийшов на вулиці своєї країни й підтримав Україну [44]. – Ich möchte den guten, schönen georgischen **Menschen** danken, die in ihrem Land auf die Straße gegangen sind und die Ukraine unterstützt haben» [45].*

*«Не от России, не от Украины, не от Америки, а от **народа** Беларуси [44]. – Nicht von Russland, nicht von der Ukraine, nicht von Amerika, sondern von den **Menschen** in Belarus» [45].*

В українських зверненнях до народів Грузії та Білорусі слово «народ» використовується для підкреслення відокремленості і самостійності білоруської та грузинської нації від інших держав. У першому реченні вживання слова «Menschen» акцентує увагу на окремих людях, які вийшли на вулиці. Це зменшує акцент на цілому народі й переносить його на особисту участь кожної людини, якій дякує Президент України. У другому реченні використання слова «Menschen» звертає увагу на людей як на індивідів, які мають право зробити вибір на чиему боці бути.

*«Ми пережили за цей час стільки, скільки іншим **народам** може не випасти й за десятки років [44]. – In dieser Zeit haben wir so viel durchlebt wie andere **Nationen** vielleicht seit Jahrzehnten nicht» [45].*

*«Нам доводиться терпіти те, чого жоден інший **народ** Європи не бачив 80 років [44]. – Wir müssen ertragen, was keine andere europäische **Nation** in 80 Jahren erlebt hat» [45].*

В українському тексті слово «народ», спираючись на контекст, використовується на позначення національної спільноти або етнічної групи. При перекладі перекладач використовує слово «Nation», яке несе менше культурних та етнічних навантажень, що робить його більш відповідним для використання у формальних і дипломатичних текстах. Варто також наголосити, що «Nation» уживається в німецькому тексті тільки тоді, коли перекладач хоче підкреслити, що мова йде саме про народи Європейського Союзу, оскільки в інших випадках використовується слово «Volk» (найчастіше) або «Menschen» (коли В. О. Зеленський звертається до інших народів).

Отже, під час перекладу німецькою мовою концепту «народ» за допомогою таких слів як: «Volk», «Menschen», «Nation», перекладач залишає зміст оригінального концепту або ж змінює акценти на колективну ідентичність або індивідуальність у залежності від контексту.

2.1.5. «Люди»

Ще одним з найчастіших концептів, які використовує В. О. Зеленський у своїх промовах – «люди». Цей концепт використовує паном президент для того, щоб підкреслити важливість кожного громадянина, людської гідності та спільної боротьби українців. Крім того, він використовує цей концепт, коли звертається до людей з інших країн або згадує про них у своїх промовах.

*«Коли ракети вбивають наших **людей**, це загибель всіх європейців [44]. – Wenn Raketen unser **Volk** töten, dann ist das der Tod aller Europäer» [45].*

*«Наші **люди**, наші українці не відступають. Не здаються. Не зупиняють свого спротиву [44]. – Unser **Volk**, unsere Ukrainer ziehen sich nicht zurück. Geben nicht auf. Hören nicht auf, Widerstand zu leisten» [45].*

Використання у німецькому перекладі слова „Volk“ у цьому контексті може здаватися менш особистим, ніж сказане в оригінальній промові слово «люди».

Оскільки „Volk“ змінює акцент з індивідуального рівня на колективний, створюючи образ цілісної нації, яка потерпає. Це дозволяє зберегти масштаб трагедії, хоча й менш особисто, ніж це було б при використанні слова «Menschen» (люди). У другому реченні, «Volk» підкреслює національну єдність та спільну рішучість та посилює відчуття спільної боротьби та непохитної стійкості, що звучить доречніше, ніж «Menschen».

«Русские люди, я хочу обратиться к вам [44]. – Russisches Volk, ich möchte mich an Dich wenden» [45].

У цьому зверненні слово «люди» має нейтральне забарвлення, використовується з метою звернення як до кожного росіянина. Використання слова «Volk» у перекладі робить звернення більш формальним і загальним, що знижує емоційне забарвлення та прибирає нейтральну конотацію. Це також створює відчуття звернення до широкої групи людей, а не до кожного окремого слухача.

«Ми робимо все, щоб врятувати наших людей у містах, які ворог хоче просто знищити [44]. – Wir tun alles, um unsere Bevölkerung in den Städten zu retten, die der Feind einfach nur zerstören will» [45].

Відтворивши «люди» як «Bevölkerung» (населення), перекладач зробив акцент на тому, що найважливішою зараз задачею є порятунок людей, що мешкають у найнебезпечніших містах, які ворог може швидко знищити.

«Чем быстрее вы скажете своей власти, что войну нужно немедленно остановить, тем больше ваших людей останутся живыми [44]. – Je eher Sie Ihrer Regierung sagen, dass der Krieg sofort beendet werden muss, desto mehr Ihrer Landsleute werden am Leben bleiben» [45].

Звертаючись до росіян і роблячи акцент на словах «ваших людей», Володимир Зеленський підкреслює персональну відповідальність кожного росіянина за своїх співгромадян, наголошуючи на важливості їхніх дій для збереження життя своїх співвітчизників. Переклад «Landsleute» (співвітчизники) додає більш конкретного значення, звертаючи увагу на національній приналежності і створюючи враження загальної відповідальності за долю «їхніх людей».

*«Я вдячний американцям – стійкій двопартійній більшості звичайних людей [44]. – Ich bin Amerika dankbar für die unerschütterliche, überparteiliche Zustimmung seiner gewöhnlichen **Bürger**» [45].*

В оригінальному тексті промови слово «люди» охоплює всіх людей, незалежно від їхнього соціального статусу, професії чи інших факторів, тоді як німецький переклад «Bürger» має більш конкретне значення, що стосується людей, які є громадянами певної країни та мають певні права та обов'язки. У німецькомовних країнах слово «Bürger» часто використовується для підкреслення активної ролі громадян у політичному житті.

Загалом, концепт «люди» було відтворено за допомогою буквального перекладу «Menschen», проте часто використовувалася маніпуляція щодо заміни на такі слова як: «Volk» «Bevölkerung», які зменшують особистий характер звернення.

2.2. Пейоративна, експресивна лексика на позначення знецінення ворога

У своїх промовах В. О. Зеленський рідко, але все ж таки, використовує пейоративну та експресивну лексику з метою знецінити ворога, показати наскільки жорстоким він є, а також викликати емоції в слухачів. Під пейоративами розуміють *«... лексичні одиниці, які включають негативне значення та конотацію, висловлюючи негативне ставлення мовця до адресата. Ці слова часто використовуються для зневажання, приниження чи образи інших осіб» [5, с. 7].*

Розгляньмо такий приклад:

*«Ми покараємо кожного, хто скоїв звірства на цій війні. ... Знайдемо кожну **сволоту** [44]. – Wir werden jeden bestrafen, der in diesem Krieg Gräueltaten begangen hat. ... Wir werden die **Bastarde** finden» [45].*

У цьому реченні слово «сволота» виражає вкрай негативне ставлення до російських військових, які вчиняють жорстокі дії. Президент України використовує його для створення негативного образу, підкреслення моральної зневаги до ворога. Переклад зберігає аналогічний сенс, оскільки слово «Bastarde» (хоч і має інше значення: «minderwertiger Mensch» – «неповноцінна людина» [34]) також вказує на

глибоке презирство до тих, хто скоїв злочини, і передає прагнення знайти та покарати їх.

«Танки та інша бронетехніка – просто як сарана [44]. – Panzer und andere gepanzerte Fahrzeuge — ein Verhalten wie Heuschrecken» [45].

У цьому реченні президент порівнює ворожі танки та бронетехніку з нашествиям сарани, що символізує безконтрольне знищення та спустошення. За допомогою буквального перекладу «Heuschrecke», було точно передано образ ворога та масовість і руйнівний характер його дій. Понад то, використання слова «Heuschrecke» може бути своєрідною алюзією на прототип німецької самохідної гаубиці часів Другої світової війни – Heuschrecke 10, яка була доволі потужною зброєю на той час [40]. Таке перекладацьке рішення теж можна вважати маніпуляцією.

«Але побачать лише дно Чорного моря. Бо вони – дно [44]. – Aber sie werden nur den Grund des Schwarzen Meeres sehen.» [45].

Слово «дно» в оригіналі використовується як метафора для позначення армії РФ, яка має надзвичайно низькі моральні якості. Також тут була гра слів – одночасне посилення на дно Чорного моря. Проте в перекладі було випущено частину «Бо вони – дно» через неможливість відтворення цієї гри слів. Понад то, така парафраза є яскравим прикладом лексично-семантичної маніпуляції.

«Що б вони там не мріяли – чорт з ними! [44]. – Wovon auch immer sie dort träumen — verdammt sollen sie sein!» [45].

В оригіналі використовується вираз «чорт з ними», який виражає зневагу та зневажливе ставлення до ворогів. Німецьке «verdammt sollen sie sein» передає аналогічну емоцію презирства, зберігаючи емоційний відтінок оригіналу.

«Головорізів із Сирії [44].– Strolche aus Syrien» [45].

Як можна побачити, у перекладі знижується рівень негативного емоційного впливу. Слово «головорізи», яке вжито в українському тексті викликає образ жорстоких убивць, тоді як німецьке «Strolch» (негідник; той, хто виглядає занедбано [34]) скоріше асоціюється з менш серйозними порушеннями та хуліганською поведінкою. Виходячи з цього, оригінал має більш різкий і суворий характер, що

підкреслює насильницький характер дій найманців з Сирії, а переклад, навпаки, більш пом'якшує образ, змінюючи фокус на загальну негативну поведінку без акценту на насильство. Така маніпуляція може бути використана для зменшення негативного емоційного впливу та уникнення різкої критики в бік громадян Сирії.

«І якщо заблукалі окупанти виправдовують свої невдачі чимось іншим, це значить, що за 16 днів війни вони так нічого й не зрозуміли [44]. – Und wenn die verlorenen Invasoren ihr Versagen mit etwas anderem rechtfertigen, bedeutet das, dass sie während der 16 Tage des Krieges nichts verstanden haben» [45].

В оригіналі на позначення «жалюгідного» становища окупантів було використано слово «заблукалі», що є прямою відсилкою на фразу полонених російських військових, які «не знали куди їхали, думали, що на «ученія»». І в німецькому тексті цей епітет було відтворено завдяки прямому перекладу «verlorenen». Проте для німецької аудиторії вживання такого слова щодо окупантів може бути незрозумілим і воно прозвучить для них нейтрально та з інакшим сенсом. Наприклад, що окупанти заблукали на території України через незнання місцевості та приречені на загибель.

«Та інші місця, де варвари просто не розуміють, ЩО вони хочуть захопити [44]. – Und andere Orte, an denen die Barbaren einfach nicht verstehen, WAS sie erobern wollen» [45].

Використання слова «варвари» створює негативний образ, підкреслюючи, що загарбники діють безкультурно та руйнують усе на своєму шляху. У німецькому перекладі слово «Barbaren» зберігає той самий негативний сенс, відображаючи презирство до окупантів та підкреслюючи їхню дикість і культурну неповноцінність.

В. О. Зеленський часто використовує експресивну лексику у своїх зверненнях. Завдяки неї він виражає свої емоції щодо подій, які відбуваються в країні прямо зараз. Крім того, він викликає у своїх слухачів сильні емоції, а також привертає увагу до важливих питань, підкреслює серйозність ситуації або ж її трагічність.

Щодо перекладу експресивної та емоційно-забарвленої лексики, то Ю. Лобода зазначає, що «для реалізації експресивної функції мови у практичній діяльності

людства виробилася розгалужена система засобів мовної експресії, репрезентована насамперед тропами й фігурами, [...]. Чітке окреслення цих засобів є важливим водночас і для теорії, і для практики перекладу, оскільки недостатня увага до засобів та прийомів вираження експресії у тексті призводить до неадекватності перекладу і спотворення авторської інтенції» [15 с. 5, 6].

Варто також зазначити, що Президент України використовує різні засоби вираження експресивності, які залежно від формально-структурної належності поділяються на фонетичні, лексичні, словотвірні, морфологічні й синтаксичні. Словотвірні засоби включають широкий діапазон пестливих і демінутивних афіксів. Морфологічні експресивні засоби охоплюють слова різних частин мови (вигуки, підсилюючі частки, допоміжні дієслова, займенники), які окрім предметно-логічного значення мають також оцінний компонент. Лексичні експресивні засоби представлені експресивно зарядженими словами та сталими виразами, що несуть позитивну чи негативну оцінність. На рівні синтаксису експресія досягається за допомогою інверсії (зміна звичного порядку слів у реченні) та еліптичних конструкцій, у яких вилучено певні члени речення.[15 с. 6].

Наразі розглянемо відтворення експресивної лексики Президента України німецьким перекладачем:

*«Зруйновані ракетами та артилерією житлові будинки – це остаточний аргумент для світу, щоб разом з нами зупинити **окупаційне нашестя** [44]. – *Durch Raketen und Artillerie zerstörte Wohnhäuser sind das ultimative Argument für die Welt, die **Besatzungsinvasion** gemeinsam mit uns zu stoppen» [45].**

У цій промові В. О. Зеленський ужив раніше ніким не використовуване словосполучення «окупаційне нашестя», яке чітко описує поведінку ворога. Цей вираз можна сміливо назвати okazіоналізмом, оскільки сама назва (від латинського *occasio* – випадок) вказує на те, що такі слова створюються під час конкретної ситуації. Більш того, термін «оказіоналізм» є найбільш вдалим порівняно з «індивідуальним неологізмом», «слово-саморобкою» тощо і чітко визначає специфіку слів, утворених конкретним автором для певного контексту чи мовленнєвої ситуації. [29, с. 300]. При перекладі, даний вжиток було замінено на

більш нейтральний складний іменник «Besatzungsinvasion» (дослівний переклад «окупаційне вторгнення»). Проте у перекладі було використане нейтральне німецьке слово «Invasion» («feindliches Einrücken von militärischen Einheiten in fremdes Gebiet; Einfall» – «Вступ ворожих військових частин на іноземну територію; вторгнення» [34]), замість прямого відповідника «Eroberung». Хоча «Invasion» більшою мірою відтворює сенс слова в оригінальному тексті, проте втрачає передачу емоційності.

*«А у російських військових – повністю відбита пам'ять про Чорнобиль. Про цю світову трагедію [44]. – Und die russischen Militärs haben Tschernobyl, haben diese Welttragödie **offenbar völlig vergessen**» [45].*

Українське словосполучення «повністю відбита пам'ять» має емоційно-експресивне забарвлення, яке вказує на «розумові здібності» ворога критично мислити, що своїми діями він може зробити другий «Чорнобиль». У німецькому перекладі це словосполучення відтворено як «offenbar völlig vergessen» («мабуть, зовсім забули»), що є нейтральним та описовим перекладом.

*«45 **діточок** поранені [44]. – 45 **Kinder** wurden verwundet» [45].*

В. О. Зеленський використовує зменшено-пестливе слово «діточки», що має на меті викликати співчуття та емоційний зв'язок з пораненими дітьми і загострити увагу на тому, що було поранено зовсім маленьких дітей. Тут німецький перекладач обрав нейтральне слово «Kinder», яке не настільки підкреслює трагізм ситуації. Можливо, прямий відповідник «Kinderchen» видався перекладачеві занадто емоційним, нав'язливим, інфантильним або навіть зневажливим по відношенню до поранених дітей.

*«Знаю, що зараз **вкидають** дуже багато фейків [44]. – Ich weiß, dass jetzt eine Menge Fälschungen **produziert** werden» [45].*

В оригінальному тексті ми бачимо використання емоційно-забарвленого слова «вкидати» (фейки), яке має негативний відтінок і вказує на те, що фейки поширюються навмисно з метою обману. Щодо німецького перекладу «produziert werden», то цей вираз описує процес створення фейків, але не несе емоційного забарвлення.

*«I все це для України успішно **виборюють** наші паралімпійці в Пекіні [44]. –*

Und all das haben unsere Paralympioniken in Peking erfolgreich für die Ukraine gewonnen» [45].

В українській промові президент акцентує увагу на досягненнях України в Паралімпійських іграх словом «виборюють». Адже за допомогою цього слова він проводить паралель між тяжкою боротьбою за перше місце в спорті та з тим, як українці кожен день виборюють свою свободу. Німецьке слово «gewinnen» точно передає зміст оригінального слова, проте не зберігає його експресивного забарвлення, оскільки воно описує будь-які перемоги та успіхи, незалежно яким шляхом вони були здобуті.

Надалі розглянемо приклади, де було додано емоційно-забарвлену лексику:

*«Росія вже почала **отримувати** перші санкції з великого пакету санкцій, найпотужніших у світовій історії [44]. – Russland hat schon damit begonnen, die ersten Sanktionen aus einem großen Paket zu **spüren**, dem stärksten in der Weltgeschichte» [45].*

У своїй промові Президент України, описуючи дії санкцій на Росію, вживає нейтральне слово «отримувати», яке просто повідомляє про факт їхніх дій. А в німецькому перекладі було використано емоційно-забарвлене слово «spüren», яке викликає більш виразне уявлення про вплив санкцій, акцентуючи на тому, що санкції не просто існують, а дійсно впливають на ту країну.

*«Всі, кого ви зараз постійно, щоденно, багато років поспіль **обманюєте** [44]. – Von allen, die Sie ständig, täglich, seit vielen Jahren **hinters Licht geführt haben**» [45].*

Використане в оригіналі слово «обманюєте» передає пряму та чітку негативну конотацію, яка сприймається як звинувачення російських пропагандистів у брехні. У перекладі німецький вираз «hinters Licht führen» теж має негативну конотацію, але через свою ідіоматичність додає трохи більше драматизму та образності, що може зробити звинувачення у брехні більш виразним, і тому цей вислів зберігає не тільки зміст, але й емоційне забарвлення оригіналу.

З проаналізованого можемо констатувати, що під час перекладу пейоративи та експресивна лексика часто зазнають нейтралізації або навіть вилучаються з тексту,

що іноді призводить до втрати емоційного забарвлення та спотворення оригінального задуму.

2.3. Експлікація

Ще однією цікавою маніпуляцією, що застосовується під час перекладу промов В. О. Зеленського, є експлікація. Під експлікацією розуміють: «суб'єктивне прагнення перекладача до розкриття прихованих, не розкритих поверхневими структурами смислів» [35, с. 33]. Цей прийом передбачає розкриття змісту, який в оригінальному тексті був лише натяком або імпліцитно вираженим, шляхом додавання пояснень або уточнень у перекладеному тексті.

Наприклад: *«Війна з дуже впертим ворогом. Який не звертає уваги на тисячі своїх убитих людей, убитих солдатів [44]. – Krieg mit einem sehr hartnäckigen Feind, der sich nicht um die Tausenden seiner eigenen **Opfer**, seiner getöteten Soldaten kümmert» [45].*

У цьому випадку, при перекладі слова «люди» німецькою мовою «Opfer» використовується експлікація для того, щоб мати більш точне і зрозуміле значення слова «люди» в контексті. Оскільки в оригінальному тексті лексема «люди» може мати широке значення, включаючи як цивільне населення, так і солдатів. Однак у німецькому перекладі використовується лексема «Opfer», який більш конкретно стосується жертв війни.

*«Що це за війна проти українських дітей в дитячому садку? **Хто вони?** Вони теж – неонацисти? З дитячого садочка. Чи це солдати НАТО, які загрожували Росії? Вбиті й поранені діти – це вирок цьому вторгненню [44]. – Was ist das für ein Krieg gegen ukrainische Kinder in Kindergarten? **Wer sind die Beschossenen?** Sind das etwas Neonazis aus dem Kindergarten? Waren es etwa NATO Soldaten, die Russland bedrohen? Getötete und verletzte Kinder sind der Gradmesser dieser Invasion» [45].*

У цьому випадку було використано експлікацію до речення оригіналу «Хто вони?», оскільки без контексту не одразу можна було б зрозуміти кого мав на увазі Президент України. Чи це були ті, які постраждали під час обстрілу, чи ті хто здійснював обстріли. Тому тут було вдало використано німецьким перекладачем

прийом експлікації і наголосити на тому, що «вони» – це жертви обстрілу («die Beschossenen»).

«Найпотужніші сили світу спостерігають здалеку [44]. – Die mächtigsten Länder der Welt schauen aus der Ferne zu» [45].

У наступному прикладі ми бачимо, що вираз «сили світу» було перекладено як «Länder der Welt», що буквально означає «країни світу». Це надає контекстові більш конкретного значення, підкреслюючи, що йдеться саме про країни, які вважаються найпотужнішими у світі.

З вище проаналізованих прикладів ми може зробити висновок, що, перекладач, використовуючи експлікацію, не лише передає зміст оригінального тексту, а й забезпечує правильне сприйняття й реакцію цільової аудиторії на певні знаки та висловлювання, зберігаючи комунікативні наміри автора. Таким чином, промови В. О. Зеленського стають доступними та зрозумілими для німецькомовної аудиторії, зберігаючи при цьому свою емоційну та ідеологічну насиченість.

2.4. Відтворення реалій, імен, топонімів

Як відомо, реалії (назви предметів побуту, грошових одиниць, мір, персонажі та постаті, які представлені в одній культурі, але відсутні в іншій) [18 с. 175], оніми (до яких входять: імена та власні назви (антропоніми), назви місцевостей (топоніми)) мають свої особливості під час перекладу. І для того, аби передати такі слова адресатам, перекладачі вдаються до різних способів перекладу. Наприклад, калькування, часткове калькування, транслітерація, транскрибування.

А. Келлетат звертає увагу на те, що антропоніми в німецькій мові зберігають форму вихідної мови. Практика адаптації онімів існувала у відтворенні українських та білоруських власних назв російською мовою і навпаки. Проте в усіх наведених випадках мови послуговуються однаковими системами письма. Якщо ж мови послуговуються різними системами, оніми транскодують, і постає питання: віддати перевагу транслітерації чи транскрипції, який стандарт застосувати для перекладу тексту певного типу? У німецькомовних країнах існує кілька стандартів транслітерації кирилиці латиницею, таких як міжнародний стандарт ISO 9:1995,

німецький стандарт DIN 1460:1982 та Duden-Transkription. Ці стандарти враховують фонетичні особливості різних мов, що призводить до численних варіантів написання українських онімів німецькою мовою [16, с. 76].

Розпочнемо наш аналіз з того, як було відтворено топоніми у німецьких перекладах промов Президента України.

*«Коли бомби падають у **Києві**, це відбувається у Європі, не тільки в Україні* [44]. – *Wenn in **Kiew** Bomben fallen, geschieht dies in Europa, nicht nur in der Ukraine»* [45].

*«Діючи у складі групи, зупинив колону ворожої техніки у кількості близько 150 одиниць, яка рухалась у напрямку траси **Житомир – Київ** [44]. – Als Teil der Gruppe stoppte er eine Kolonne feindlicher Fahrzeuge, die sich in Richtung der Strecke **Zhytomyr-Kyiv** bewegte und etwa 150 Einheiten umfasste»* [45].

У першому прикладі відтворення топоніму «Київ» у німецькому перекладі відтворено як «Kiew», що є стандартним (до лютого 2024 р. [2]) та звичним для німців відтворенням назви міста. У другому прикладі назву столиці було відтворено вже як «Kyiv», що більше відповідає українській транслітерації міста. Варто підкреслити, що з проаналізованих перекладів астіонім «Київ» було відтворено як «Kyiv» тільки тоді, коли назва столиці йшла в парі з іншим містом: «*Житомир – Київ*» – «*Zhytomyr-Kyiv*», «*Гостомель до Києва*» – «*Hostomel nach Kyiv*». Своєю чергою пропонуємо відтворювати назву столиці України як «Kyjiw».

*«Але попри все вдалося врятувати 7144 людини. З **Енергодара, Бучі, Гостомеля та Козаровичів** [44]. – Aber trotz allem wurden 7.144 Menschen gerettet. Aus **Enerhodar, Bucha, Hostomel und Kozarovychi**» [45], «Але багато залежить від вас, громадяни України, прості люди **Енергодара** [44]. – Aber vieles hängt von den einfachen Menschen in **Energodar** ab» [45].*

У перекладі назви міст Енергодар, Буча, Гостомель і Козаровичі відтворені з орієнтацією на українське написання, що забезпечує збереження автентичності та культурної ідентичності. Однак форма «Energodar», у наступному реченні, може викликати питання щодо послідовності та культурного контексту, тому важливо обрати і дотримуватися однієї форми транскрипції для забезпечення стабільності та

точності перекладу. Тому пропонуємо відтворювати усі назви міст згідно з їхнього українського написання.

«В найбільшу площу Європи – в Площу Свободи [44]. – Auf dem größten Platz Europas. Dem Platz der Freiheit» [45].

У цьому випадку перекладач вдався до трансформації калькування, тобто буквального перекладу іншомовного слова (назви площі) [26, с. 278].

«Для будь-якої нормальної людини, яка знає нашу історію, світову історію, Бабин Яр – це особлива частина Києва [44]. – Für jeden normalen Menschen, der die Geschichte kennt, ist Babyn Yar ein besonderer Teil von Kiew» [45].

У німецькому перекладі назва «Бабин Яр» передана за допомогою транслітерації «Babyn Yar», яка відповідає стандартам передачі українських топонімів в німецьку мову та є усталеним способом відтворення цієї назви у міжнародній практиці.

Надалі розглянемо як було відтворено назви країн та «так званих республік».

«Искренне желаю Беларуси вновь стать той самой доброй, безопасной Беларусью, которую все видели ещё не так давно [44] – Ich wünsche mir aufrichtig, dass Belarus wieder zu dem freundlichen, sicheren Land wird, das jeder vor nicht allzu langer Zeit gesehen hat» [45].

«Вчора на переговорах у Білорусі вдалося погодити створення гуманітарних коридорів. Там, де люди страждають найбільше [44]. – Gestern haben wir uns bei Gesprächen in Weißrussland auf die Einrichtung humanitärer Korridore geeinigt, wo die Menschen am meisten leiden» [45].

У першій частині першого речення передача назви країни Білорусь повністю відповідає міжнародним стандартам. У другій частині – назву країни було змінено на «Land», щоб уникнути тавтології. У наступному ж реченні, назву було відтворено за допомогою калькування, що вже є помилкою. До того ж, *«тільки у 2020 році, німці зрозуміли, що країна, справжня назва якої – «Білорусь» і яка розташована всього за кілька сотень кілометрів від східного кордону Німеччини, не є частиною Росії» [переклад наш – В. Ц.] [42]*, і саме тому, у німецькій мові наразі правильно вживати лише один єдиний варіант – «Belarus».

«Росія для світової спільноти перетворюється на аналог так званої «ДНР» – це повна ізоляція [44]. – Für die Weltgemeinschaft wird Russland zu einem Analogon der sogenannten Demokratischen Volksrepublik. Das bedeutet völlige Isolation» [45].

Цей випадок з перекладом можна назвати «унікальним», оскільки ще ніхто не розшифрував «ДНР» (ДОНЕЦЬКА Народна Республіка) як «ДЕМОКРАТИЧНА Народна Республіка». Така ситуація може свідчити про те, що: перекладач не подивився яка правильна назва цієї недореспубліки, що може значно вплинути на правильність сприйняття тексту.

«Я хочу нагадати, що з цього вони починали так звані «ДНР» і «ЛНР» [44].– Ich möchte Sie daran erinnern, dass sie auf diese Weise die sogenannten “Volksrepubliken” Donezk und Luhansk gegründet haben» [45].

У перекладі абрєвіатури «ДНР» та «ЛНР» замінені на повні назви: «Volksrepubliken» (народні республіки) Donezk und Luhansk. Також використання «Volksrepubliken» у лапках підкреслює їхню сумнівну легітимність і саркастичне ставлення до цих самопроголошених республік. До речі, на цей раз, на відміну від попереднього прикладу, назва ДНР була відтворена правильно.

«Как Молдову они разорвали с Приднестровьем [44]. – Sie haben Moldawien mit Transnistrien auseinandergerissen» [45].

В українській (та російській) і німецькій мовах назва «держави» (офіційно не визнаною жодною країною) Придністров'я (Приднестровье) походить від географічного положення регіону — вздовж річки Дністер («під Дністром») [25]. У німецькій мові регіон Придністров'я відомий як «Transnistria» та походить від латинського «trans» (через) і річки Дністер (Nistru), що означає «за Дністром» [43]. Це усталений термін, який використовується в міжнародному контексті для позначення цієї території.

Отже, з вищенаведених прикладів можна зробити висновок, що назви топонімів у німецькому перекладі промов В. О. Зеленського можуть відтворюватися по-різному, часто однак з помилками.

Далі розглянемо як було передано українські імена німецькою мовою:

«Віталій Кличко залишається мером Києва [44].– Vitali Klitschko bleibt Bürgermeister von Kiew» [45].

*«Генерал-лейтенанту Содолю Юрію Івановичу [44]. – Generaleutnant **Juri Iwanowytsch Sodol**» [45].*

*«Підполковнику Круглову Андрію Миколайовичу [44]. – Oberstleutnant **Andriy Mykolayovych Kruhlov**» [45].*

*Присвоїв звання генерала **Залужному Валерію Федоровичу** – Головнокомандувачу Збройних Сил України [44]. – Ich habe dem Oberbefehlshaber der Streitkräfte der Ukraine, **Valerii Fedorowych Zaluzhnyi**, den militärischen Rang eines Generals verliehen [45].*

Перше ім'я яке ми розглянемо належить всесвітньо відомому боксерові Віталію Кличку. Вибір відтворення «Віталій Кличко» як «Vitali Klitschko» замість „Vitalii Klychko“ пов'язаний як з фонетичним наближенням, так і з усталеним міжнародним визнанням. Стосовно імені, це написання має на меті наблизити вимову імені «Віталій» до української мови, де звук «й» на кінці пом'якшується. Одна «і» в кінці «Vitali» дозволяє уникнути дифтонга, який міг би передаватися через «ii». Це більше відповідає тому, як ім'я, імовірно, вимовлятимуть іноземні мовці. Написання прізвища як «Klitschko» найбільш схоже до вимови «Кличко» в українській мові. Використання буквосполучення «tsch» у німецькій та інших транслітераціях позначає звук «ч». Це допомагає неслов'янським носіям мови точніше вимовляти прізвище боксера. До того ж «Vitali Klitschko» – це загальноприйняте написання, визнане у всьому світі в новинах, спорті та політичному контексті. Хоч ми й припускаємо, що в закордонному паспорті боксера можна спостерегти іншу транслітерацію.

Наступне ім'я «Содоль Юрій Іванович» було передано за допомогою транслітерації, одним з основних способів, що використовується для передавання українських імен німецькою мовою. Вона передбачає відтворення літер української мови (окрім м'якого знака) відповідними літерами та буквосполученнями в німецькій мові, як ми це можемо чітко побачити при передачі імені як «Juri Iwanowytsch Sodol». Ім'я наступного військового «Круглов Андрій Миколайович»

було відтворено відповідно до затвердженої транслітерації Кабінету Міністрів від 27 січня 2010 року [26].

Ім'я (колишнього на даний момент) Головнокомандувача ЗСУ Залужного Валерія Федоровича було перекладено з використанням змішаних стратегій. Оскільки ім'я та прізвище були транслітеровані згідно з офіційною українською транслітерацією, то ім'я по-батькові було транскрибовано відповідно до німецького звучання.

І наостанок розглянемо відтворення реалій:

*«Там что, были маленькие **бандеровцы**? [44]. – Gab es dort kleine **Banderivtsi**?» [45]*

Реалія «бандеровцы» є специфічним українським терміном, що початково стосується членів Організації українських націоналістів (ОУН) та Української повстанської армії (УПА), що діяли під час та після Другої світової війни. На сьогоднішній день реалія «бандерівець» настільки полюбилася росіянам, що вони стали використовувати її як прозивне ім'я на позначення будь-якого українця в незалежно від того, чи є в нього націоналістичні погляди чи ні. У перекладі цю реалію було відтворено за допомогою транскрибування «Banderivtsi», оскільки зберігає оригінальне звучання, проте, транскрибування цього терміну було відтворено з української мови, тоді як у промові це слово було сказано російською. Такий підхід вважаємо стратегією зворотного одомашнення, тобто одомашнення на користь української мови.

*«Росіянам збрехали, що нібито там засіли **«націоналісти»**, на якихось позиціях [44]. – Die Russen wurden belogen, dass angeblich „Nationalisten“ dort Stellung bezogen hätten» [45].*

У прямому значенні слово «націоналісти» відображає назву будь-яких людей, груп, які мають націоналістичні політичні погляди. Проте в цьому контексті «націоналісти» – це синонім до слова «бандерівці», яке росіяни часто вживають на позначення українців.

*«На півдні нашої країни розгорнувся такий національний рух, такий потужний прояв **українськості**, який там на вулицях і площах ми ніколи ще не*

*бачили [44]. – Im Süden unseres Landes hat sich eine solche nationale Bewegung entfaltet, eine so kraftvolle Manifestation des **Ukrainertums**, wie wir sie dort auf den Straßen und Plätzen noch nie gesehen haben» [45].*

Реалія «українськість», що означає сукупність культурних, національних, мовних і соціальних рис, що визначають український народ та ідентичність, перекладена як «Ukrainertum», що можна назвати неологізмом [13, с. 98] у німецькій мові. Такий неологізм вважаємо креаційною маніпуляцією. Ця реалія, утворена за допомогою суфіксу «-tum», який у німецькій мові використовується для утворення іменників, які позначають сукупність або абстрактне поняття також пов'язане з національністю, соціальним станом або явищем (наприклад: «Christentum» – християнство), дозволяє зберегти абстрактність та передати унікальність українського поняття та підкреслити національну ідентичність.

Отже, відтворення реалій, імен та топонімів у перекладах промов Президента України вказує на наявність кількох прийомів до передавання українських власних назв. Незважаючи на те, що перекладач використовував різні прийоми, такі як транслітерація, транскрибування та калькування та навіть неологізми, було зафіксовано певні невідповідності та помилки.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У ході дослідження та аналізу лексико-стилістичних засобів, що використовуються в політичних промовах В. О. Зеленського, було зауважено таке: Президент України використовує найчастіше концепти, експресивну та пейоративну лексику, а також згадує у своїх зверненнях імена відомих та важливих персон і використовує назви значущих місцевостей.

Було встановлено, що в німецьких перекладах використано різноманітні маніпуляції, з метою правильного відтворення сенсу кожного з аспектів. Наприклад, концепти не завжди перекладалися за допомогою буквального перекладу, оскільки у різному контексті кожен з концептів мав своє особливе значення, і якби перекладач відтворював все лише за допомогою буквального перекладу, то втратився би зміст.

Стосовно пейоративної лексики, перекладач вдавався більше до нейтралізаційної маніпуляції або ж і зовсім випущенню слів, що значно впливало на зміст та сприйняття тексту. Пов'язано це з тим, що українські пейоративи та експресивно-забарвлені слова не завжди мають еквівалент або потрібного забарвлення в німецькій мові. Проте у деяких перекладах, все ж таки вдавалося перекладачеві відтворити пейоративну лексику та зберегти потрібну експресію.

Аналіз використання експлікації в перекладі промов показав, що цей прийом використовується для детального роз'яснення складних понять і подій, які можуть бути незрозумілі або неочевидні для німецької аудиторії. Експлікація дозволила зробити політичні висловлювання більш доступними й зрозумілими.

Розслід особливостей відтворення реалій, імен і топонімів у політичних зверненнях посвідчив важливість точного та адекватного передавання цих елементів при перекладі. Оскільки реалії, імена й топоніми несуть значне культурне та історичне навантаження, то їх просто необхідно зберігати для збереження автентичності та значущості висловлювань. Також виявилось, що для німецького перекладача відтворення цих елементів було в деяких моментах складним, через що було допущено помилки. Зроблені помилки свідчать про те, що він не завжди звертає увагу на деталі.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВАХ В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО

3.1. Застосування розширень та редукцій речень при перекладі

Іноді перекладачі вдаються до таких трансформацій як розширення речень. Цей прийом, водночас і своєрідна маніпуляція полягає у використанні в перекладі додаткових лексичних одиниць або для передачі прихованих елементів змісту оригіналу [12, с. 721]. Це часто робиться для пояснення контексту, забезпечення точності або уникнення неоднозначності.

«Минулого вечора й цієї ночі вони продовжували бити по наших містах. Бомби. Ракети. Артилерія. По мирних людях [44]. – Letzte Nacht und heute Nacht haben sie unsere Städte weiter bombardiert. Bomben. Raketen. Artillerie. Maschinengewehre. Sie zielen auf friedliche Menschen» [45].

У своїй промові В. О. Зеленський називає різноманітні види зброї, які використовують росіяни під час атак на мирних мешканців України, такі як: «бомби», «ракети», «артилерія». У перекладі було додано «Maschinengewehre» (кулемети), цим перекладач підкреслює різноманітність та інтенсивність нападів, що націлені на мирних жителів а також додає трагічності.

«Забезпечуємо людей [44]. – Versorgen Sie die Menschen mit allem Notwendigen» [45].

В оригінальному тексті промови Президент України, використовуючи лаконічну фразу, наголошував саме на дії щодо надання допомоги населенню. У німецькому перекладі, додаючи фразу «mit allem Notwendigen» (усім необхідним), перекладач уточнює обсяг допомоги, що надається людям. Це надає додатковий контекст і чіткіше передає зміст дій, які здійснюються для підтримки населення.

«Ось така вона «братська дружба» [44]. – Das ist die "brüderliche Freundschaft", von der sie sprechen» [45].

Поширення речення у перекладі фразою: „von der sie sprechen“ (про яку вони говорять) додає іронічний відтінок і робить акцент на розбіжності між заявленими цінностями і фактичними діями, підкреслюючи цинізм та лицемірство авторів цієї «дружби».

«Когда за позицию грозят увольнением или автозаком, а не ГУЛАГом. Материальными потерями, а не расстрелом [44]. – Wenn das Schlimmste, was einem Bürger passieren kann, der Verlust eines Arbeitsplatzes sein kann oder vielleicht auch das Gefängnis, aber nicht der Gulag» [45].

Додавання виразу «Wenn das Schlimmste, was einem Bürger passieren kann» («найгірше, що може трапитися з громадянином») конкретизує та робить наголос на тому, які саме «репресії» чекатимуть на звичайних громадян через свої політичні погляди чи дії. Також ця фраза додає порівняння що навіть найгірші з сучасних загроз є значно м'якшими порівняно з тими, що були за радянських часів.

Наступним розглянемо прийом редукації речень, випущення деяких слів або навіть речень, що є іншими цікавими маніпуляційними техніками в перекладацькій практиці. Ці трансформації полягають у зменшенні обсягу інформації в реченні без втрати його основного змісту, що сприяють спрощенню структури речень і робить переклад більш стислим, зрозумілим і легким для сприйняття, Проте варто зауважити, що *«перекладач від себе, тобто довільно, не може вилучати нічого зі змісту тексту, що перекладається. Вилучати можна лише ті елементи змісту, що певним чином дублюються в оригіналі за нормами мови оригіналу або передача яких мовою перекладу може порушити норми останньої»* [1, с. 145].

«За цей час ми об'єднали Європу, ми об'єднали країни Європейського Союзу вже на новому рівні [44].– In dieser Zeit haben wir die Europäische Union bereits auf einer neuen Ebene geeint» [45].

У даному випадку при перекладі вилучено фрагмент «ми об'єднали Європу». Завдяки редукації переклад звучить більш лаконічно та зрозуміло та не перевантажується надмірною, повторюваною інформацією. До того ж було збережено головний сенс висловлювання.

«Просто остановите тех, кто лжет вам, лжет нам, лжет всему миру [44]. – Stoppt diejenigen, die euch, uns und die ganze Welt belügen» [45].

У цьому випадку повторення дієслова «лжет» було вилучено з перекладу, що не забезпечує інтенсивності висловлювання.

«Забирают чужое. Наше. Захватывают [44]. – Sie nehmen sich etwas, das ihnen nicht gehört. Raub» [45].

Слово «Наше» в оригіналі використовується для підкреслення емоційного забарвлення та наголосу на несправедливості захоплення чужого (захоплення території України Росією). Але під час перекладу це слово було вилучено, що значно впливає на зміст тексту, оскільки втрачається емоційність та підсилення на тому, чю територію захоплює армія ворога.

«Це терор проти міста. Це терор проти Харкова. Терор проти України. На площі не було військової цілі. [44]. – Das ist Terror gegen die Stadt. Es gab kein militärisches Ziel auf diesem Platz» [45].

В оригіналі «Це терор проти Харкова. Терор проти України» використання назви міста «Харків» та країни «Україна» підкреслює конкретні об'єкти агресії, додаючи конкретики та емоційного навантаження до повідомлення. Під час перекладу висловлювання Володимира Зеленського про трагедію перетворилося на більш загальне, без уточнення, яке саме місто постраждало під час обстрілу.

Отже, з вище проаналізованих прикладів, можна побачити, що вилучення конкретних назв та підсилювальних слів у перекладі змінює акцент повідомлення, роблячи його більш загальним та менш емоційно виразним. Це може впливати на сприйняття читачем серйозності та конкретики подій, про які йдеться в оригіналі.

3.2. Об'єднання, парцеляція речень

При перекладі промов В. О. Зеленського перекладач ухвалював рішення об'єднати окремі речення, щоб передати їхню зв'язаність та зберегти логічний зв'язок між ними.

«Не для того, щоб нам сказали «дякую». А для того, щоб вони знали, що країна їм точно вдячна [44]. – Nicht um von ihnen ein „Danke“ zu hören, sondern um sie wissen zu lassen, dass das Land ihnen sehr dankbar ist» [45].

В оригіналі сполучник «а» використано для передачі контрасту між двома ідеями. У перекладі цей контраст передано за допомогою слова «sondern», що має схоже значення і вказує на протиставлення двох ідей.

«Нам довго говорили, що українці в чомусь не такі. В чомусь неправильні [44]. – Lange Zeit hat man uns gesagt, mit den Ukrainern stimme in dieser oder jener Hinsicht etwas nicht» [45].

У наведеному прикладі перекладач використовує об'єднання речень, щоб створити стислий і динамічний текст. У першому реченні це робиться з метою не навантажувати тексту повторами.

«Ніхто не питає, якої вони національності. Якої вони віри. Скільки в них грошей [44]. – Niemand fragt nach ihrer Nationalität, ihrem Glauben oder danach, wie viel Geld sie haben» [45].

У наступному прикладі три коротких речення в українській мові об'єднані в одне речення в німецькій. Це робиться за допомогою переліку, який підкреслює, що всі три речі однаково важливі. Також, замість того, щоб розглядати кожне твердження окремо, об'єднання їх дозволяє зосередитися на загальній думці та концепції.

У німецькому перекладі промов В. О. Зеленського, на противагу прийому об'єднання речень, була використана також маніпуляція парцеляції речень. Парцеляція своєю чергою є: *«одним із засобів експресивного синтаксису, адже поділ речення на кілька висловлень має на меті виділення певних частин речення, яким надається смислова й інтонаційна самостійність» [22 с. 127].* У перекладі її використано з метою підкреслення окремих аспектів та елементів оригінального речення, їхнього розкриття з більшою деталізацією та емоційністю.

«Росія для світової спільноти перетворюється на аналог так званої «ДНР» – це повна ізоляція [44]. – Für die Weltgemeinschaft wird Russland zu einem Analogon der sogenannten Demokratischen Volksrepublik. Das bedeutet völlige Isolation» [45].

Перше речення, що в оригіналі, що в перекладі розкриває аналогію між Росією та «ДНР», а друге речення, за допомогою прийому парцеляції, підкреслює наслідки цієї аналогії, а саме – повну ізоляцію. Такий підхід дозволяє покращити зрозуміння та емоційний вплив тексту на аудиторію, роблячи кожен аспект аналогії більш виразним і ефективним.

«Відповіли героїзмом, солідарністю, взаємодопомогою [44]. – Wir haben mit Heldentum reagiert. Mit Solidarität. Gegenseitiger Hilfe» [45].

У цьому випадку застосування парцеляції речень при перекладі допомагає підкреслити важливість кожного аспекту відповіді – «героїзму», «солідарності» та «взаємодопомоги». Кожне слово стає центром уваги, оскільки вони розглядаються окремо, надаючи їм більшого емоційного звучання.

«Моя сім'я – не зрадники, а громадяни України [44]. – Meine Familie ist kein Verräter. Meine Familie besteht aus Bürgern der Ukraine» [45].

Парцеляція оригінального речення на два в перекладі дозволяє кожній частині висловлювання мати свою самостійну вагу. До того ж, кожне речення може створити свою окрему емоційну реакцію: перше – заперечення негативного відтінку, друге – утвердження позитиву. Тут перекладач підкреслює слова Володимира Зеленського, що сім'я президента не тільки не є зрадниками, але і підтверджує їхню приналежність до України в наступному реченні. Це додає певного патріотичного підйому та підкріплює його слово через повтор «Meine Familie».

З вище проаналізованих прикладів можна зробити висновок, що маніпуляції об'єднання та парцеляції речень у перекладі ефективно підкреслюють ключові аспекти та створити зрозумілу, логічну структуру для німецької аудиторії.

3.3. Алюзія

Наступним найбільш вживаним стилістичним прийомом у промовах В. О. Зеленського виступає алюзія.

Дослідниця О. Селіванова зазначає, що алюзія є проявом текстової категорії інтертекстуальності, прийомом художньої виразності, який змістовно збагачує текстову інформацію, створюючи численні асоціації через натяки на події, факти та персонажів інших текстів [27, с. 523].

У наступних прикладах ми можемо чітко прослідкувати, як В. О. Зеленський часто використовує історичні алюзії з часів Другої світової та Холодної війни, порівнюючи росіян з німцями.

«Це звук **нової залізної завіси**, яка опускається й закриває Росію від цивілізованого світу [44]. – *Es ist der Klang eines **neuen Eisernen Vorhangs**, der sich senkt und Russland von der zivilisierten Welt abtrennt*» [45].

«Наше національне завдання – щоб **ця завіса** проходила не по нашій українській території, а вдома у росіян [44]. - *Unsere nationale Aufgabe ist es, **diesen Vorhang** nicht durch unser ukrainisches Territorium, sondern durch die Heimat der Russen verlaufen zu lassen*» [45].

«Залізна завіса» – це алюзія на період Холодної війни, коли цей термін використовувався для позначення політичного, військового та ідеологічного бар'єру, що розділяв Радянський Союз і Західний світ [9]. В. О. Зеленський використовує цей термін у першому реченні для порівняння сучасної ситуації із часами Холодної війни, щоб підкреслити ізоляцію Росії від решти світу. У другому реченні президентом було зроблено акцент на тому, що не Україна повинна бути розділеною чи ізольованою від цивілізованого світу, а на тому, що така ізоляція повинна бути спрямована на Росію.

«У кого-то таке чувство юмора, как в **1941-м году** [44]. – *Jemand hat einen Sinn für Humor, wie er im **Jahr 1941 herrschte***» [45].

1941 рік – початок Другої світової війни після нападу Німеччини на Радянський Союз. В. О. Зеленський використовує цю алюзію для вираження, що нинішні події іронічно нагадують ті жорстокі та тяжкі часи.

«Місце пам'яті про сто тисяч людей, яких убили **нацисти** [44]. – *Ein Ort des Gedenkens: an die **hunderttausend von den Nazis ermordeten Menschen***» [45].

Згадка про масові вбивства нацистами – це алюзія на Голокост і інші злочини нацистів під час Другої світової війни. Президент України наголошує на трагедії та жахах війни, порівнюючи з тим, що зараз робить армія РФ з громадянами України.

Використання Володимиром Зеленським алюзій та їхнє вдале відтворення перекладачем підсилюють емоційний вплив та надають текстові глибшого значення, що дозволяє цільовій аудиторії краще зрозуміти історичні паралелі та сучасні контексти.

3.4. Відтворення займенників під час звернення до різних народів

У своїх промовах В. О. Зеленський звертається до українців, росіян та білорусів як до груп людей, використовуючи займенник другої особи множини – «ви».

У наступних перекладах ми бачимо наступну картину: перекладач використовує два займенники: «ihr / Ihr» на позначення росіян, що беруть участь у війні, або ж – «Sie» як прояв ввічливості. Здебільшого, останній займенник ми можемо побачити у зверненнях до так званих «хороших» росіян.

*«Выходите, выходите на площади и требуйте окончания войны. Это наше право. Это ваше право [44]. – Gehen Sie auf die Plätze und fordern Sie, den Krieg zu beenden. Das ist unser Recht. Das ist **Ihr** Recht» [45].*

*«Чем быстрее **вы** скажете **своей** власти, что войну нужно немедленно остановить, тем больше **ваших** людей останутся живыми [44]. – Je eher Sie Ihrer Regierung sagen, dass der Krieg sofort beendet werden muss, desto mehr Ihrer Landsleute werden am Leben bleiben» [45].*

*«Заради чого **ви** всі сюди прийшли? Заради чого колони **вашої** бронетехніки йдуть проти нас? [44]. – Warum seid ihr alle hierher gekommen? Warum fahren die Kolonnen **eurer** gepanzerten Fahrzeuge gegen uns?» [45].*

Щодо українців, то тут ситуація майже така сама як і в попередньому випадку. Проте, тут перекладач використовує більше ввічливих звертань таких як «Sie» та «Ihr» написаного з великої літери.

*«Я захоплююся кожним з **вас**! Увесь світ захоплюється **вами** – від голлівудських зірок до політиків [44]. – Ich bewundere **Euch**! Die ganze Welt bewundert **Euch**. Von Hollywood-Stars bis zu Politikern» [45].*

*«Мета цієї атаки – тиск на **вас**, громадяни України, тиск на все наше суспільство. [44]. – Der Zweck dieses Angriffs ist, Druck auf **Euch**, auf die Bürger der Ukraine auszuüben, Druck auf unsere gesamte Gesellschaft» [45].*

*«Наші військові, нацгвардійці, нацпол, тероборона, прикордонники, спецслужбовці, громадяни – **тримайтеся!** [44]. – Unser Militär, die Nationalgarde, die nationale Polizei, die Territorialverteidigung, der Grenzschutz, die Sonderdienste, die*

Bürger — halten Sie durch!» [45].

В останньому прикладі, в оригіналі, використовується імператив у 2-ій особі множини, оскільки В. О. Зеленський звертається до різних груп суспільства. Але перекладач переробив цей імператив на імператив третьої особи множини, щоб передати всю повагу Президента України до працівників правоохоронних органів та своїх громадян.

Наступним розглянемо звернення до білорусів:

«И всё это – тоже де-факто референдум для вас, белорусы. Вы решаете, кто вы. Вы решаете, кем быть [44]. – Und all dies ist auch ein De-facto-Referendum für Sie, die Belarussen. Sie entscheiden, wer Sie sind. Sie entscheidet, wer Sie sein wollen» [45].

«Сейчас же вы ещё не сделали свой главный выбор. И он впереди, он должен зависеть только от вас [44]. – Bisher haben Sie Ihre große Entscheidung noch nicht getroffen. Und sie steht bevor, sie sollte nur von Ihnen abhängen» [45].

«Сделайте правильный выбор. Я уверен – это главный выбор вашего великого народа. [44]. – Treffen Sie die richtige Entscheidung. Ich bin sicher, dass dies die wichtigste Entscheidung Ihres großen Volkes ist» [45].

У своєму зверненні до білорусів В. О. Зеленський, як і в попередні рази, використовує займенник «ви». Але в цей раз перекладач надав перевагу займеннику «Sie», який використовувався впродовж усієї промови без винятків, на відміну від попередніх двох випадків. Таким чином перекладач передав головне послання Президента України, який наголошував на тому, що білоруси – це окремий народ, який відрізняється від громадян РФ.

У проаналізованому німецькому перекладі ми бачимо, що перекладач не завжди притримується тенденції передачі українських займенників їхніми еквівалентами у німецькій мові й відтворює звертання до різних народів по-різному. Він використовує як займенники на позначення другої особи множини «ihr» (як і в оригіналі), так і займенники третьої особи множини «Sie» як ввічливу форму. Іноді перекладач передає звертання «ihr» через велику літеру, вказуючи на ввічливий тон

та повагу до адресата, що є допустимим у письмовій комунікації [39]. Загалом зауважимо, що перекладам бракує послідовності.

3.5. Заміна словоформ та використання генералізації

У наступних прикладах ми розглянемо одразу дві маніпуляції, до яких вдається перекладач при перекладі: заміна словоформ та генералізація.

Почнемо зі зміни словоформ, для цього типу граматичних трансформацій властиві зміни граматичної категорії роду (жіночий, чоловічий, середній), числа (однина, множина), відмінка (називний, родовий тощо), короткі або повні форми прикметників і т. п. [21, с. 202]. У наших прикладах ми розглянемо тільки перші дві зміни.

*«Шановні **княни!** [44]. - Liebe **Kiewerinnen und Kiewer!**» [45],*

*«Эти мои слова будут обращены к **гражданам** Беларуси. [44]. – Diese meine Worte richten sich an die **Bürgerinnen und Bürger** von Belarus» [45].*

У німецькій мові є тенденція до використання гендерно чутливих форм, щоб уникнути сексизму та підкреслити рівноправність конкретизує звернення до жінок та чоловіків окремо, враховуючи гендерну специфіку. Отже при перекладі було використана форма, що включає обидві статі. А тому звернення «Kiewerinnen und Kiewer», «Bürgerinnen und Bürger von Belarus» конкретизує звернення до жінок та чоловіків окремо, враховуючи гендерну специфіку та зберігає форму множини.

«Усі, я підкреслюю, усі повинні зробити все, що тільки можуть, щоб зупинити цю війну [44]. – Jeder, ich betone, jeder muss alles tun, was er kann, um diesen Krieg zu beenden» [45].

«А теперь я хочу, чтобы меня услышали в России абсолютно все [44]. – Und jetzt möchte ich, dass mich absolut jeder in Russland hört» [45].

В українському зверненні до свого народу В. О. Зеленський уживає слово «усі» (множина) наголошуючи на тому, що звернення стосується всіх людей без винятку. У перекладі звернення перетворюється з множини в однину – «jeder», яке наголошує на тому, що Президент України звертається до кожного громадянина без винятку.

«**Вони** йдуть на нашу столицю так само, як і на Харків [44]. – **Er** ist auf dem Weg in unsere Hauptstadt und auch nach Charkiw» [45].

«**Вони** вбивають людей і перетворюють мирні міста на військові мішені [44]. – **Er** tötet Menschen und verwandelt friedliche Städte in militärische Ziele» [45].

В українському тексті слово «вони» використовується для позначення військових РФ, що їх багато. У німецькій мові перекладач використовує займенник «Er» у значенні «der Feind» як узагальнення та синонім до словосполучення «російські військові» (вони).

«**I** я впевнений, що **кожен із нас** переможе. [44]. – Und ich bin zuversichtlich, dass **wir alle** gewinnen werden» [45].

«**Кожен**, хто вже долучився до захисту країни або може допомогти обороні, – зупиняйте ворога всюди, де можете. [44].– An **alle**, die sich bereits der Landesverteidigung angeschlossen haben oder bei der Verteidigung helfen können: Stoppt den Feind, wo immer Ihr könnt» [45].

В українській мові слово «кожен» вживається в однині, але має значення множини. У німецькій мові перекладач використовує звернення «alle» (множина), яке відповідає українському «кожен» і підкреслює, що заклик стосується усіх, хто може допомогти у обороні країни.

Наступним розглянемо маніпуляцію генералізації. Генералізація в перекладі – це прийом, коли конкретні поняття або деталі оригінального тексту замінюються на більш загальні або узагальнені вирази в перекладі [11, с. 306]. Вона допомагає зробити текст зрозумілішим для цільової аудиторії або адаптувати його до культурних та мовних особливостей. У наведених прикладах ми розглянемо застосування цього прийому під час перекладу промов В. О. Зеленського.

«**Не** упустите эту возможность. Соцсети, друзья, знакомые и незнакомые, коллеги и родственники [44]. – Lassen Sie sich diese Gelegenheit nicht entgehen. Soziale Netzwerke, Freunde, **Bekannte**, Kollegen und Verwandte» [45].

Оригінальний текст розрізняє конкретні групи людей, включаючи тих, з якими відносини встановлені, і тих, з якими відносин немає. У перекладі ці групи були

об'єднані під більш загальне поняття «Freunde, Bekannte», без згадки про «незнайомих».

«Щоб не зробили нові «ДНР» і «ЛНР», у яких нормальне життя просто неможливе [44]. – Um die Schaffung neuer „Volksrepubliken“ zu verhindern, in denen kein normales Leben mehr möglich ist» [45].

В оригіналі згадані конкретні регіони з абрєвіатурами: «ДНР» і «ЛНР». У перекладі використовується більш загальний термін «Volksrepubliken» (народні республіки), що є генералізацією і дозволяє зробити його зрозумілішим для німецької аудиторії, яка може не бути знайома з абрєвіатурами «ДНР» і «ЛНР».

«Для будь-якої нормальної людини, яка знає нашу історію, світову історію, Бабин Яр – це особлива частина Києва [44]. – Für jeden normalen Menschen, der die Geschichte kennt, ist Babyn Yar ein besonderer Teil von Kiew» [45].

В українському тексті є два конкретні поняття – «наша історія» (українська) і «світова історія». У перекладі це згадується як «die Geschichte» (історія), що є узагальненням, зводячи два окремі поняття до одного.

Отже, маніпуляції зі словоформами та використання генералізації дозволяють адаптувати текст до мовних та культурних особливостей цільової аудиторії.

3.6. Підміна, додавання підмета

У наступному пункті розглянемо ще цікаві маніпуляції такі як додавання та підміна підмета. Перша маніпуляція використовується тоді, коли мови мають різні граматичні структури, як-от українська та німецька мови, де у німецькій мові наявність підмета має бути необхідною для забезпечення правильного синтаксичного оформлення речення, коли у той же час в українській мові можна випустити підмет та при цьому не допуститися граматичної помилки [23].

«Треба діяти без зволікань [44]. – Wir müssen ohne Verzögerung handeln» [45].

В українському реченні підмет «ми» було опущено, оскільки було використано присудкове слово «треба», яке не потребує підмета, до того ж, для української аудиторії опущений підмет і так зрозумілий з контексту. У німецькому перекладі підмет «wir» було додано для забезпечення граматичної правильності та

для уточнення кому саме треба діяти без зволікань. Також додавання підмета робить речення повним та чітким.

«Скажу відверто, як завжди: я не дуже вірю в результат цієї зустрічі, але нехай спробують [44]. – Ich werde wie immer ganz offen sagen: Ich glaube nicht wirklich an das Ergebnis eines solchen Treffens, aber wir sollten es trotzdem versuchen» [45].

У цьому реченні було вжито одразу дві маніпуляції: додавання та підміна підмета. У першій частині українського речення підмет опущено, замість нього використано означено-особове речення «Скажу відверто». У німецькому перекладі підмет «Ich» додано для забезпечення граматичної правильності, оскільки у німецькій мові підмети рідко опускаються, особливо в офіційних або формальних текстах. У другій частині речення «...але нехай спробують» використано неозначено-особове речення, яке виражається дієсловом у 3-ій особі множині (вони). При перекладі відбулася підміна підмета на 1 особу множини «...wir sollten es trotzdem versuchen.» Таке перекладацьке рішення можна інтерпретувати по-різному. Одним з варіантів може бути недостатнє володіння українською мовою з боку німецького перекладача і тому він неправильно міг зрозуміти хто саме має «спробувати» (провести зустріч між українською та російською делегаціями). Другий варіант використання даної трансформації міг бути зробленим навмисно, задля перекладання відповідальності щодо проведення зустрічі тільки на українську сторону.

«Якщо для загарбників навіть дитячі садочки – допустима ціль, ви не повинні залишити їм жодного шансу [44]. – Wenn selbst Kindergärten ein zulässiges Ziel für Angreifer sind, dürfen wir ihnen keine Chance lassen» [45].

«...ви не повинні залишити їм жодного шансу» – підметом є займенник 2-ої особи множини «ви», у перекладі підмет змінено на «wir» 1-у особу множини. В оригінальному реченні «ви» використовується для звернення до народу та військових України, щоб акцентувати на їхній персональній відповідальності у спробах зупинити ворога. У перекладі „wir“ використано для створення відчуття

колективної відповідальності та залучення як мовця (президента), так і слухача (народ України та військові) до спільних дій проти ворога.

«Втрати ворога дуже-дуже серйозні. [44]. – Der Feind erleidet sehr, sehr schwere Verluste» [45].

В оригіналі підметом є «втрати ворога», де підмет акцентує на втрати. У перекладі підметом стає «der Feind» (ворог), де підмет акцентує на тому, хто зазнає втрат. Це пов'язано з тим, що Німецька мова часто надає перевагу активній конструкції речення, яка є більш прямолінійною і зрозумілою. Тобто, в даному випадку «der Feind» стає підметом, що робить речення активним. Наступною причиною підміни є фокус на суб'єкті. Перекладач акцентує ворога, роблячи його головним суб'єктом речення. Це допомагає підсилити образ ворога, який страждає.

Отже, можна встановити, що підметові маніпуляції мають кілька чинників: граматичні та позамовні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У цьому розділі ми проаналізували переклад промов Володимира Зеленського, який передбачає низку складних лінгвістичних та граматичних маніпуляцій. Використані прийоми не лише зберігають цілісність оригінального змісту, але й ефективно адаптують його відповідно до мовних і культурних очікувань цільової аудиторії.

Використання розширень, доповнень і редукцій речень є одними з найбільш уживаних маніпуляцій. Розширення та доповнення допомагають прояснити складні ідеї та надати додатковий контекст, який може бути неявним в оригіналі; редукції, з іншого боку, впорядковують зміст, та зберігають фокус на основній інформації. Ці маніпуляції роблять перекладені промови чіткими та послідовними.

Об'єднання та парцеляція речень структурують перекладений текст. Об'єднання речень покращує зв'язність і лаконічність викладу промов. Цей прийом особливо корисний для поєднання пов'язаних ідей, які в оригіналі розділені через мовні або риторичні відмінності. Парцеляція підкреслює ключові моменти та важливі аспекти повідомлення.

Використання алюзій в оригіналі та збереження їх у перекладі забезпечує повне розуміння аудиторією контекстуальних посилань.

Відтворення займенників «ви» при зверненні до різних народів чітко підкреслювало відношення Президента України до того чи іншого народу.

Заміна словоформ та використання генералізації – це прийоми, які полегшують адаптацію тексту та можуть зробити зміст більш доступним і зрозумілим для ширшої аудиторії.

Підметові маніпуляції необхідні для забезпечення граматичної правильності та ясності мови перекладу. Вони усувають двозначність та забезпечують чіткий фокус для кожного речення, підвищуючи загальну зрозумілість перекладеного тексту.

Отже, переклад промов В. Зеленського передбачає баланс різних лінгвістичних стратегій для збереження цілісності та ефективності оригінального змісту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У першому розділі ми дослідили політичний дискурс, який є важливим інструментом для поширення ідеологій та легітимації влади. Розглянули риторичну мистецтво переконання, що відіграє ключову роль у політичних промовах політиків. В. О. Зеленський ефективно використовує риторичні прийоми, такі як емоційно-забарвлена лексика та алюзії, щоб підсилити свої повідомлення. Аналіз промов показав наявність різноманітності лексичних та граматичних маніпуляцій, що допомагають передати складні ідеї й викликати сильні емоції у слухачів. Особливу увагу було приділено розгляду складнощів перекладу політичних промов, який має зберегти емоційний та риторичний вплив оригіналу, враховуючи культурні особливості та лексичні нюанси.

У другому розділі ми проаналізували лексико-стилістичні засоби у промовах В. О. Зеленського та як їх було відтворено у німецькому перекладі. Було встановлено, що президент часто використовує концепти, експресивну, посеред того й пейоративну, лексику, а також згадує відомих персон і значущі місцевості. У німецьких перекладах застосовувалися різні маніпуляції для точного відтворення сенсу концепту, адже прямий переклад не завжди міг передати точне значення. Наприклад, як це було з найбільш уживаним концептом «земля», який було відтворено за допомогою шести німецьких слів в залежності від контексту: «Land», «Erde» («Welt»), «Staatsgebiet», «Heimatland» та «Boden». Пейоративну лексику часто нейтралізували або вилучали через брак відповідних еквівалентів у німецькій мові, як, наприклад, слово «дно» у реченні: *«Але побачать лише дно Чорного моря. Бо вони – дно. – Aber sie werden nur den Grund des Schwarzen Meeres sehen»*, у якому не відтворено гри слів та через вилучення речення стало більш нейтральним. Експлікація під час перекладу використовувалася для роз'яснення складних понять, роблячи висловлювання доступнішими для німецької аудиторії, як це було показано у прикладі про поранених дітей з дитячого садочка: *«Що це за війна проти українських дітей в дитячому садку? Хто вони? Вони теж – неонацисти? З дитячого садочка. Чи це солдати НАТО, які загрожували Росії? Вбиті й поранені діти – це вирок цьому вторгненню. – Was ist das für ein Krieg gegen ukrainische*

Kinder in Kindergarten? Wer sind die Beschossenen? Sind das etwas Neonazis aus dem Kindergarten? Waren es etwa NATO Soldaten, die Russland bedrohen? Getötete und verletzte Kinder sind der Gradmesser dieser Invasion». Переклад реалій, імен і топонімів вимагав точності для збереження культурного значення, але виникали помилки через недостатні фонові знання перекладача. Наприклад, «Росія для світової спільноти перетворюється на аналог так званої «ДНР» – це повна ізоляція. – Für die Weltgemeinschaft wird Russland zu einem Analogon der sogenannten Demokratischen Volksrepublik. Das bedeutet völlige Isolation».

У третьому, заключному, розділі ми проаналізували переклад промов Президента Володимира Зеленського, який вимагає складних лінгвістичних та граматичних маніпуляцій для збереження цілісності змісту та відгуку в міжнародній аудиторії. Використання розширень і доповнень речень допомагає прояснити ідеї та зберегти фокус на основній інформації, забезпечуючи чіткість і послідовність промов. Наприклад: «Забезпечуємо людей. – Versorgen Sie die Menschen mit allem Notwendigen». Проте іноді через редукацію було втрачено найголовнішу суть повідомлення. Як це було показано у наступних прикладах: «Забирают чужое. Наше. Захватывают. – Sie nehmen sich etwas, das ihnen nicht gehört. Raub». Наступні маніпуляції, такі як об'єднання та парцеляція речень покращують зв'язність тексту та підкреслюють ключові моменти: «Не для того, щоб нам сказали «дякую». А для того, щоб вони знали, що країна їм точно вдячна. – Nicht um von ihnen ein „Danke“ zu hören, sondern um sie wissen zu lassen, dass das Land ihnen sehr dankbar ist» (об'єднання); «Відповіли героїзмом, солідарністю, взаємодопомогою. – Wir haben mit Heldentum reagiert. Mit Solidarität. Gegenseitiger Hilfe» (парцеляція). Збереження алузій на історичні події: «Це звук нової залізної завіси, яка опускається й закриває Росію від цивілізованого світу. – Es ist der Klang eines neuen Eisernen Vorhangs, der sich senkt und Russland von der zivilisierten Welt abtrennt», використання відповідних займенників, заміна словоформ, генералізація та маніпуляції з додаванням та підміною підмета дозволяють ефективно адаптувати зміст до культурних і мовних очікувань. Таким чином, ми встановили, що переклад промов В. О. Зеленського потребує ретельного підходу для збереження впливу та точності оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богайчук О. С. Лексичні трансформації в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 49. С. 143-146.
2. Від Кієв до Куїїв. Влада Німеччини відмовиться від російської транскрипції у написанні назви міста Київ. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/vid-kiew-do-kyjiw-vlada-nimechchini-vidmovitsja-vid-rosijskoji-transkriptsiji-u-napisanni-nazvi-mista-kijiv.html> (дата звернення: 19.04.2024).
3. Власні назви (оніми). URL: <https://esu.com.ua/article-35126> (дата звернення: 25.04.2024).
4. Гаврилюк А. П. Роль концепту у перекладознавстві / А. П. Гаврилюк // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. - 2012. - Вип. 25. - С. 19-21.
5. Голод О.Є. Особливості семантики та функціонування пейоративної лексики в сучасній німецькій мові: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / О.Є. Голод ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2001. — 18 с. — укр.
6. Дискурс. URL: <https://esu.com.ua/article-24374> (дата звернення: 11.03.2024).
7. Долинський Є. В. Риторичні прийоми у політичних промовах американських лідерів як засоби маніпуляції суспільною свідомістю громадян. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 1, 2021. С. 45-51.
8. Доній Т. М. Переклад текстів політичного дискурсу: стратегії, виклики, перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 46, том 1, 2021*. С. 143-149.
9. Залізна завіса / Савчук І.Г. // Словник суспільної географії. — Електронний ресурс. URL: <https://geohub.org.ua/node/3700> (дата звернення: 02.05.2024).
10. Каліщук Д. М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу. / Д.М. Каліщук // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Філологічні науки : наук. журн. / Сум. держ. ун-т. — Суми: Вид-во СумДУ, 2006 - №11 (95). - Т.1. - С. 153-159.

11. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця. 2004. 560 с.
12. Колесник А. О. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Вип. 1, 2010. С. 719–727.
13. Костенко О.Г. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу українською мовою [Текст] / О. Г. Костенко // Закарпатські філологічні студії. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2020. – Т. 2 № Вип. 13. – С. 97-100. – Бібліогр: с. 100 (7 назв).
14. Крапива Ю.В., Крікун Д.А. Політична промова як різновид політичної комунікації. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 11. Том 2. С. 42-45.
15. Лобода Ю. А. Відтворення експресивних засобів політичних промов українською мовою (на матеріалі публічних виступів політиків Великої Британії та США) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Ю. А. Лобода ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011. — 19 с. — укр.
16. Любчук Н. В. Відтворення українських онімів у німецькомовній краєзнавчій літературі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 40. С. 75-79.
17. Мацько Л.І. Лінгвістична риторика. Наука і сучасність: зб. наук. праць. Ч. 4. Київ : Логос, 1999. С. 3–16.
18. Мукатаєва Я. В. Слова-реалії як вид безеквівалентної лексики та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2022. № 55. С. 174-177.
19. Назаренко М.М. Труднощі перекладу текстів політичних промов. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 7 (321), 2018. С. 118-123.
20. Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 39. С. 218-221.

- 21.Петрик О. М. Прийом граматичних замінів як особливий вид перекладацьких трансформацій у поетичному тексті. *Literature and Culture of Polissya № 93. Series "Philology Research" № 11.* С.200-207.
- 22.Петрів Х. Парцеляція як прийом експресивного синтаксису в системі ідіостилю Оксани Пахльовської. / Х. Петрів // *Лінгвостилістичні студії.* - 2015. - Вип. 2. - С. 126-133.
- 23.Підмет (das Subjekt). URL: <https://wunderdeutsch.com/uk/das-subjekt-u/> (дата звернення: 15.04.2024).
- 24.Пригодій О. С. Концепт у сучасній перекладацькій науці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2019. № 40. С. 84-86.
- 25.Придністров'я URL: <https://tsn.ua/tags/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%27%D1%8F> (дата звернення: 17.05.2024).
- 26.Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею: Постанова Кабінету Міністрів від 27. 01. 2010 р. №55.
- 27.Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- 28.Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnnyk.ua/> (дата звернення: 06.06.2024).
- 29.Турчак О.М. Поняття «оказіоналізм» у мовознавчій літературі та його мовленнєва реалізація в українських періодичних виданнях кінця ХХ століття / О. М. Турчак // *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Філологічні науки.* - 2013. - № 2. - С. 299-305.
- 30.Шпортюк Н. Особливості політичної риторики в умовах трансформації суспільства. / Н. Шпортюк // *Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації : матеріали 9-ї наук.-практ. інтернет-конф. (Дніпро, 20-21 листоп. 2021 р.) : в 2-х т. – Присвяч. 100-річчю заснування ДДАЕУ / Дніпровський держ. аграр.-екон. ун-т ; Дніпровська акад. неперервної освіти. – Дніпро : Поліграф. відділ ДДАЕУ, 2021. – Т. 1. – С. 181-183*

31. Albrecht, S. (2010). Reflexionsspiele: Deliberative Demokratie und die Wirklichkeit politischer Diskurse im Internet. 374 p.
32. Antonina Semeniuk, Liubov Prystupa Lexico-stylistic and structural features of Volodymyr Zelensky's political address to congress. *Філологічний часопис*, вип. 2 (20) / 2022. С. 84-90.
33. Dijk TA van. Frontmatter. In: *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge University Press; 2008:i-iv.
34. DUDEN. URL: <https://www.duden.de/> (дата звернення: 04.06.2024).
35. Hadley J. L. Theorizing in Unfamiliar Context : New Directions in Translation Studies / James Luke Hadley. – University of East Anglia, School of Language and Communication Studies, 2014. – 233 p.
36. Kuralay K. K. Linguistic Features of Political Discourse. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. Vol 6 No 6 S2. p.192-199.
37. Lefevere A. (1992). Translation, Rewriting and Manipulation of Literary Fame. London and New York: Routledge, 1992. 151 p.
38. Martin Nonhoff (2006). Politischer Diskurs und Hegemonie. Das Projekt "Soziale Marktwirtschaft". 422 S.
39. Personalpronomen. URL: <https://studyflix.de/deutsch/du-dir-dich-ihr-euch-gros-oder-klein-3408> (дата звернення: 13.05.2024).
40. The Grasshopper. URL: https://tanks-encyclopedia.com/ww2/nazi_germany/10-5cm-lefh-181-128-auf-waffentrager-ivb/ (дата звернення: 14.05.2024).
41. Van Dijk, T. A. (1998b). What is political discourse analysis? In: Jan Blommaert & Chris Bulcaen (Eds.), *Political linguistics*. (pp. 11-52). Amsterdam: Benjamins.
42. Warum Deutsche nicht von „Weißrussland“ sprechen sollten. URL: <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article231512241/Belarus-oder-Weissrussland-Warum-Sprache-historisch-sensibel-sein-muss.html> (дата звернення: 22.04.2024).
43. Was ist Transnistrien? URL: <https://www.stern.de/politik/ausland/was-ist-transnistrien--34501792.html> (дата звернення: 17.05.2024).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- 44.Промови та звернення. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches> (дата звернення: 07.03.2024).
- 45.Kriegsreden I: Februar – März 2022 (Kriegsreden, Wolodymyr Selenskyj 1). 401 p.

ZUSAMMENFASSUNG

Im ersten Kapitel wurde der politische Diskurs untersucht, der ein wichtiges Instrument zur Verbreitung von Ideologien und zur Legitimierung von Macht darstellt. Die Rhetorik wurde als die Kunst der Überzeugung identifiziert, die in politischen Reden von Politikern eine Schlüsselrolle spielt. V. Zelenskyy setzt rhetorische Mittel wie emotional gefärbten Wortschatz und Anspielungen wirksam ein, um seine Botschaften zu verstärken. Die Analyse der Reden offenbarte eine Vielzahl von lexikalischen und grammatikalischen Manipulationen, welche dazu beitragen, komplexe Ideen zu vermitteln und starke Emotionen bei den Zuhörern hervorzurufen. Ein besonderes Augenmerk galt dabei den Schwierigkeiten bei der Übersetzung politischer Reden, bei der die emotionale und rhetorische Wirkung des Originals unter Berücksichtigung kultureller Besonderheiten und lexikalischer Nuancen erhalten bleiben sollte.

Im zweiten Kapitel analysierten wir die lexikalischen und stilistischen Mittel in den Reden von V. Zelenskyy und wie sie in der deutschen Übersetzung wiedergegeben wurden. Dabei wurde festgestellt, dass der Präsident häufig Begriffe, ausdrucksstarken und lobpreisenden Wortschatz verwendet sowie berühmte Personen und bedeutende Orte erwähnt. In den deutschen Übersetzungen wurden verschiedene Manipulationen vorgenommen, um die Bedeutung des Konzepts genau wiederzugeben. Dies war erforderlich, da die direkte Übersetzung nicht immer die genaue Bedeutung vermitteln konnte, wie beispielsweise im Fall des am häufigsten verwendeten Konzepts „Land“, das je nach Kontext mit sechs deutschen Wörtern wiedergegeben wurde: „Land“, „Erde“ („Welt“), „Staatsgebiet“, „Heimatland“ und „Boden“. Pejorativa wurden häufig neutralisiert oder weggelassen, da es im Deutschen keine entsprechenden Äquivalente gibt, wie beispielsweise das Wort „дно“ im folgenden Satz: *«Але побачать лише дно Чорного моря. Бо вони – дно. – Aber sie werden nur den Grund des Schwarzen Meeres sehen»*. Durch den Verlust des Wortspiels gewann der Satz an Neutralität. Die Explikation in der Übersetzung diente dazu, komplexe Konzepte zu verdeutlichen und Aussagen für das deutsche Publikum zugänglicher zu machen. Dies wird deutlich am Beispiel der verwundeten Kinder aus dem Kindergarten: *«Що це за війна проти українських дітей в*

дитячому садку? Хто вони? Вони теж – неонацисти? З дитячого садочка. Чи це солдати НАТО, які загрожували Росії? Вбиті й поранені діти – це вирок цьому вторгненню. – Was ist das für ein Krieg gegen ukrainische Kinder in Kindergarten? Wer sind die Beschossenen? Sind das etwas Neonazis aus dem Kindergarten? Waren es etwa NATO Soldaten, die Russland bedrohen? Getötete und verletzte Kinder sind der Gradmesser dieser Invasion». Die Übersetzung von Realien, Namen und Ortsbezeichnungen erforderte eine hohe Genauigkeit, um die kulturelle Bedeutung zu bewahren. Aufgrund der mangelnden Hintergrundwissen kam es jedoch zu Fehlern. Zum Beispiel: «Росія для світової спільноти перетворюється на аналог так званої «ДНР» – це повна ізоляція. – Für die Weltgemeinschaft wird Russland zu einem Analogon der sogenannten Demokratischen Volksrepublik. Das bedeutet völlige Isolation».

Im dritten und letzten Kapitel analysierten wir die Übersetzung der Reden von Präsident Volodymyr Zelenskyu, die komplexe sprachliche Manipulationen erfordern, um die Integrität des Inhalts und die Reaktion des internationalen Publikums zu erhalten. Die Verwendung von Satzerweiterungen und -ergänzungen trägt dazu bei, Ideen zu verdeutlichen und den Schwerpunkt auf die Hauptinformationen zu legen, wodurch sichergestellt wird, dass die Reden klar und konsistent sind. Zum Beispiel: «Забезпечуємо людей. – Versorgen Sie die Menschen mit allem Notwendigen». Manchmal ging jedoch die wichtigste Botschaft durch Satzverkürzung verloren. Das zeigen die folgenden Beispiele: «Забирають чуже. Наше. Захватывают. – Sie nehmen sich etwas, das ihnen nicht gehört. Raub.». Weitere Manipulationen, wie die Verbindung und Parzellieren von Sätzen, verbessern die Kohärenz des Textes und heben wichtige Punkte hervor: «Не для того, щоб нам сказали «дякую». А для того, щоб вони знали, що країна їм точно вдячна. – Nicht um von ihnen ein „Danke“ zu hören, sondern um sie wissen zu lassen, dass das Land ihnen sehr dankbar ist» (Verbindung); «Відповіли героїзмом, солідарністю, взаємодопомогою. – Wir haben mit Heldentum reagiert. Mit Solidarität. Gegenseitiger Hilfe» (Parzellierung). Die Beibehaltung von Anspielungen auf historische Ereignisse ist ein wesentlicher Bestandteil der Rhetorik. Zum Beispiel: «Це звук нової залізної завіси, яка опускається й закриває Росію від цивілізованого світу.

– *Es ist der Klang eines neuen Eisernen Vorhangs, der sich senkt und Russland von der zivilisierten Welt abtrennt*». Die Verwendung geeigneter Pronomen, die Ersetzung von Wortformen, die Verallgemeinerung und Manipulation durch Hinzufügung und Ersetzung des Subjekts ermöglicht eine wirksame Anpassung des Inhalts an die kulturellen und sprachlichen Erwartungen.

Schließlich erfordert die Übersetzung der Reden von V. Zelenskyy erfordert demnach ein sorgfältiges Vorgehen, um die Wirkung und Genauigkeit des Originals zu erhalten.